

7226

Վ. Յ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՒՆԱԽՈՐ ՔԱՐՏԵՍՆԵՐՈՎ ԶԱՐԴԱՐՈՒԱԾ

ՈՒՍՄԱՆՑ ԾՐԱԳՐԻՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Ա. Բ. ՏԱՐԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ

1923

Տպագր. Յ. Մ. ՍԷԹԵԱՆ

ԳԻՆ 30 ԴԱՇԽԱՆ

ԳԻՆ 30 ԴԱՇԽԱՆ

91(075)

Լ-35

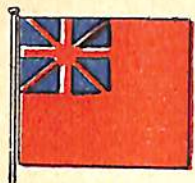
38890-12.4.

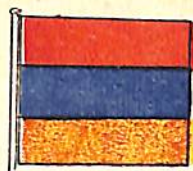
2218-60

2004

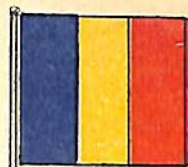
q

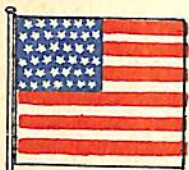
Անգլիա

England

Հայաստան

America

Բուլղարիա

Rumania

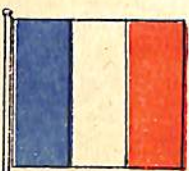
Ամերիկա

America

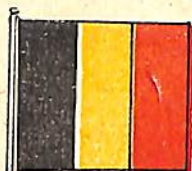
Յունաստան

Greece

Տառնկաստան

Turks

Ֆրանսիա

France

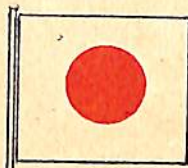
Պելլիգա

Belgium

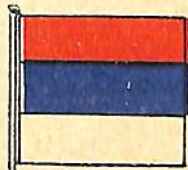
Պարսկաստան

Իտալիա

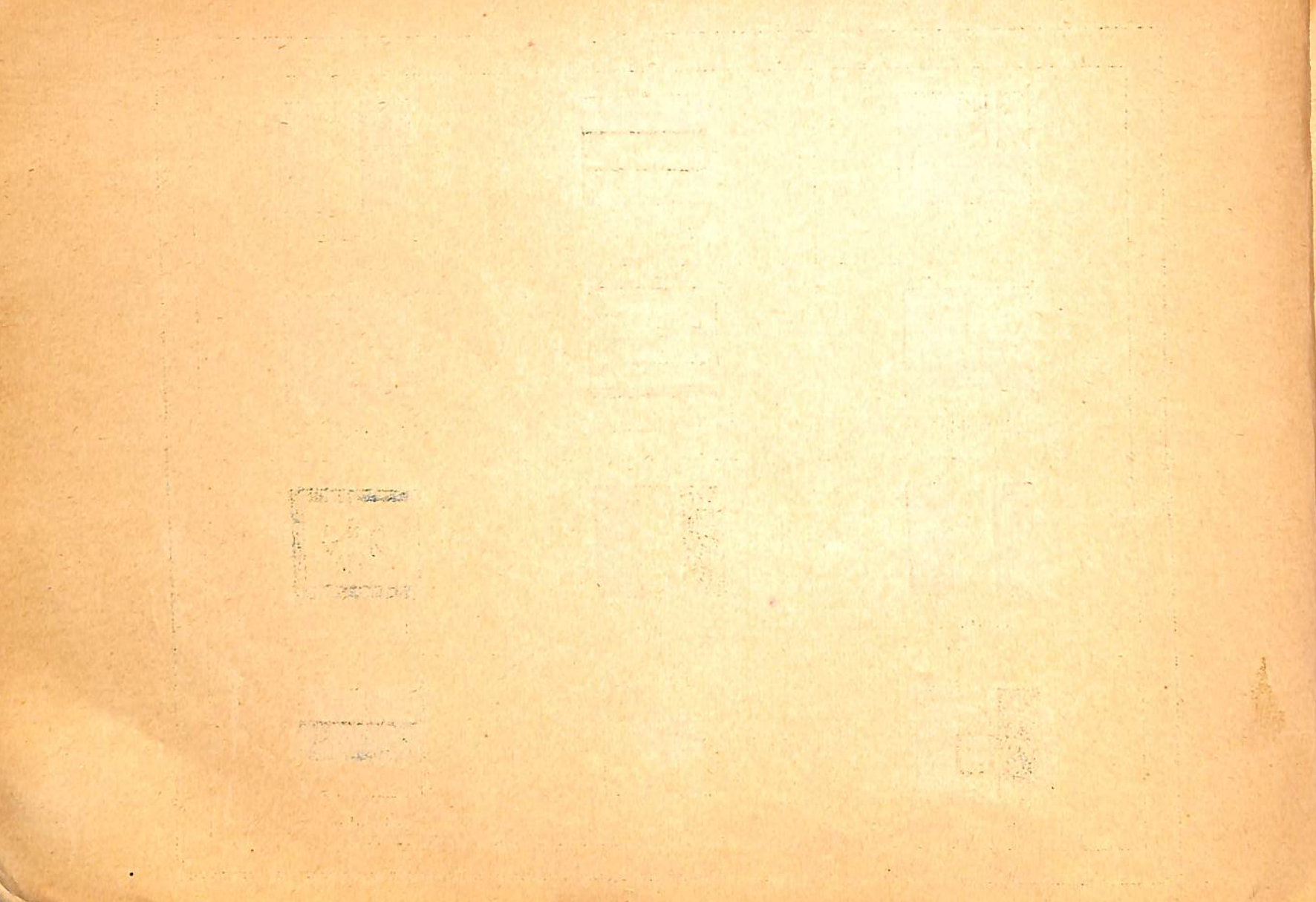
Italy

Ճափոն

Japan

Սերբիա

Serbia

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՅԲ. ԳՈՒՆԱՒՈՐ ՔԱՐՏԷՍՆԵՐՈՎ ԶԱՐԴԱՐՈՒՄԸ. Վ. Յ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԵԱՆ ՃՇՄԱՐԻՏ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ ԿՐԹԱՆՈՒԷՐ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ ՈՒ ՈՒՍՈՒՑԶՈՒՀԻՆՆԵՐ

Ձեզ յանձնուած Ազգին սիրասուն զաւակները ու որբուկները, զորոս այնքան կը սիրէք և կը ջանաք որ անոնք ամենքն ալ իւրացնեն խնամով աւանդուած Ձեր դասեր, երախտապարտ պիտի ըլլան Ձեզ, երբ դուր չէք կորսնցնէր անոնց թանկագին ժամեր, բայց հարկ է օժանդակ ունենալ նպատակայարմար դասադիրքեր:

Թէեւ Աշխարհագրութեան համար չէին պակսեր լուսագոյն առաջնորդներ, որոնց յաջորդեցին նորեր ալ, ճոխ և գեղեցիկ, այնպէս որ մեր պատրաստած գունաւոր քարտէսներով այս Նորադոյն Աշխարհագրութիւնը պիտի չուզէինք լոյս ընծայել, եթէ չը նկատուէր այն՝ աւելի դիւրուսոյց և աւելի համաձայն մեր կրթական ծրագրին, իր աչքաւոր նորութիւններով:

Մեր աշխատասիրած բաղձաթիւ դասադիրքերուն պէս, եթէ այս ալ արժանանայ Ձեր գնահատութիւններուն, ես ինքզինքս վարձատրուած նկատելով պիտի ձեռնարկեմ նորեր պատրաստել, միակ փոփաքով, ծառայութիւն մը մատուցանել սիրելի ազգիս, որուն եղած եմ միշտ անձնուէր:

Վ. Յ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՆԱԽԱՊԱՏՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԴԱՄԻՆ

Աշխարհագրութեան դասէն դուրս, անպէտ նիւթերը որքան անօգուտ, բարձր նիւթերն ալ այնքան վնասակար են. ուսանողները կը խրաչին. դասերը պէտք է ըլլան դործնական փորձերով համեմուած և դիւրնակալի, օրինակ:

Առնենք գնդակ մը երկիրը ներկայացնելու եւ մոմ մը Արեւը պատկերացնելու համար:

1. Գնդակը (երկիրը) ինքը իր վրայ դարձընելով ցուցնել ուսանողին թէ՛ գնդակին (երկրին) այն մասը որ մոմին (Արեւին) կողմը դարձած ու լուսաւորուած՝ ՅԵՐԵՎԱՆ, իսկ միւս մասը որ մրութեան մէջ կը գտնուի՝ ԳԻՇՆԻ է:

2. Գնդակին երկու տեսակ շարժում տալ. մոմին շուրջը դարձընել որ պիտի համապատասխանէ երկրի Արեւին շուրջ մեկ տարուան շարժումին, եւ շարունակաբար դարձնել լոյսին դէմ, որ կը կատարէ երկիրը՝ 24 ժամուան, որ ըսել է մեկ օրուան մէջ գիշեր եւ լոյս եղած միջոցին:

1. ԵՐԿԻՐՐ

1. Երկիրը ի՞նչ ձև ունի.
Երկիրը կլոր է, գնդա-
կի մը նման:

2. Երկիրը ի՞նչի վրայ
հաստատուած է.

Երկիրը բոցի մը վրայ
հաստատուած՝ կեցած է:

3. Երկիրը ո՞ր կը զբա-
նուի.

Երկիրը միջոցին մէջ կը
գտնուի, օդով շրջապա-
տուած:

4. Ի՞նչ է միջոցը.

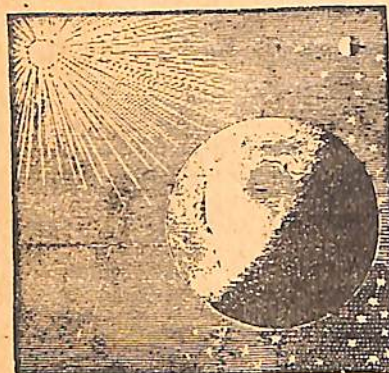
Միջոցը անսահման պարապութիւն մ'է, որ երկինք ալ
կըսենք. երկրին որ կողմն ալ գտնուինք, երկինքը՝ այդ միջոցը,
պարապութիւնը՝ կամարածեւ կը տեսնենք միշտ:

5. Ի՞նչպէս կը դառնայ երկիրը.

Երկիրը՝ ինքը իր վրայ կը դառնայ, մեկ օրուան՝ այսին-
քըն 24 ժամուան մէջ:

6. Այս շարժումը ի՞նչ յառաջ կը բերէ.

Այս շարժումէն առաջ կուգայ, ցերեկ եւ գիշեր:

ՊԱՏԿԵՐ 1.— Երկիրը միջոցին մէջ

7. Երկրին միւս շարժումն ո՞րն է.

Երկիրը՝ Արեւին շուրջն ալ կը դառնայ մէկ տարուան
մէջ, այսինքն 365 օրուան եւ 6 ժամուան մէջ:

8. Այս դառնալէն ի՞նչ առաջ կուգայ.

Երկրին Արեւին շուրջ դառնալէն առաջ կուգայ չորս
եղանակ՝ ԳԱՐՈՒՆ, ԱՄՍՌ, ԱՇՈՒՆ, ՋՄԵՌ:

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. Երկիրը կընդունի յոյսը..... էն, որուն ՇՈՒՐՋ կը
դառնայ մեկ..... մէջ, այսինքն..... օրուան եւ.....
ժամուան մէջ:

2. Երկիրը կը դառնայ նաեւ ինքը իր վրայ մեկ.....
այսինքն..... ժամուան մէջ:

3. Երկիրս Արեւին շուրջ դառնալէն առաջ կուգայ
..... եղանակ 1..... 2..... 3..... 4.....:

4. Երկիրը կը գտնուի..... մէջ եւ..... մը վրայ
հաստատուած է:

ԳԻՏՆԻԻՔ.— 1. Երկինք եղածին է 40 հազար ֆլումեր. (մեկ ֆլումեր 1000
մետր է): 2. Երկիրը Արեւին մեկ միլիոն երեք հարիւր հազար անգամ փոքր է: 3. Իսկ
Լուսինն 49 անգամ աւելի մեծ է:

Այս գիտելիքները կը հաղորդենք իբր ծանօթութիւն,
բայց չենք պահանջեր ուսանողներէն որ բառ առ բառ ըսեն:

2. ԵՐԿՐԻՆ ՄԱԿԵՐԵԻՈՅԲԸ

9. Երկիրս ներկայացնելու համար ի՞նչ կը գործածուին.

Երկրագունտներ (պատ. 2.) եւ բարտէսներ:

10. Երկրի մակերեւոյթը ի՞նչ բանէ կը բաղկանայ.

Երկրի մակերեւոյթը կը բաղկանայ ջուրէ եւ ցամաքէ (պատ. 3):

ՊԱՏԿԵՐ 2.— Երկրագունդ

11. Ո՞րը աւելի է, ջուրը թէ՛ ցամաքը.

Ջուրը՝ ցամաքէն երեք անգամ աւելի է:

12. Յամաքի մասերը ի՞նչ կը կոչուին.

Յամաքի մեծ ընդարձակ տարածութիւնները կը կոչուին Աւստրալիա:

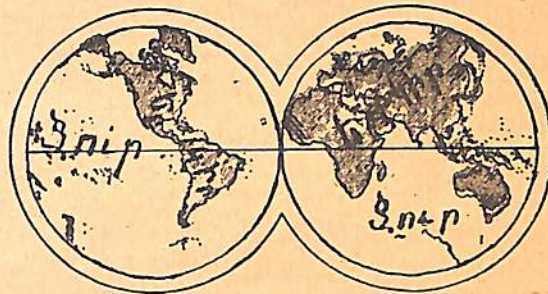
13. Ջուրի մասերը ի՞նչ կը կոչուին.

Աղի ջուրի ընդարձակ տարածութիւնները ԾՈՎԵՐ կամ ՈՎԿԵՆԱՆՈՍՆԵՐ կը կոչուին:

14. Ի՞նչ է ալիքը.

Ծովի շարժումն է, որ երբեմն կըլլայ մեղմ եւ երբեմն այնքան սաստիկ, որ կը խորտակէ իրեն դէմ գտնուած արգելքները:

ՔԱՐՏԷՍ

ՊԱՏԿԵՐ 3. Ջուրը երկրէն 3 անգամ աւելի է.

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. Երկրագունդին մակերեւոյթին վրայ երկրէն անգամ աւելի ջուր կայ:

2. Աղի ջուրի ընդարձակ տարածութիւնները կը կոչուին _____ կամ _____: Ասոնք կը շրջապատեն _____:

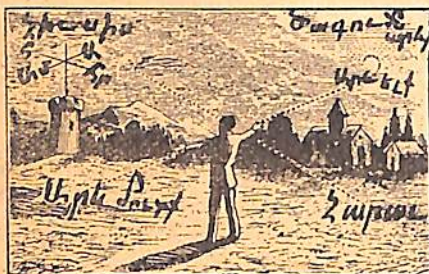
3. Երկիրը կը ներկայացնեն _____ ով եւ _____ ով:

ԳԻՏԵԼԻՔ.— Ծովերը շատ օգտակար ու հարստութեան և լուսաւորութեան միջոց եղած են. ծովով կարելի եղած է դիւրաւ յարաբերութիւն հաստատել աշխարհի ժողովուրդներուն հետ և վաճառականութեան զարկ տալ: Ծովերը կարտադրեն ամեն տեսակ ձուկեր և խեցիներ: Ծովին խորութիւնը ամեն տեղ միեւնոյն չէ, ինչպէս և գոյեր: Գործիք մ'ալ հնարուած է որ ծովի ջուրը կը գտէ որով ծովագնացները չեն նեղուիր խմելու ջուրի պակասութենէն:

ՆԱԽԱՊԱՏԻՊԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԴԱՍԻՆ

Այնպէս ենթադրեցէք թէ՝ Արեւը ծագած ժամանակ դաշտի մը վրայ կը գտնուիք. երբ Արեւը կերելի, աջ թեւերնիդ այն կողմ երկնցուցէք և ըսէք ԱՐԵՒԵԼԻՔ. Առանց տեղերնիդ փոխելու, եթէ

ՊԱՏԿԵՐ 4. Երկրիս կողմերը.

ձախ թեւերնիդ ալ երկնցնէք հակառակ կողմը, Արեւին մարը մտած կողմը ցուցուցած կըլլաք, որ կըսուի ԱՐԵՒՄՈՒՏԻՔ: Այն ատեն ձեր դէմը կիցնայ ՀԻՒՍԻՍ և ձեր ետին ՀԱՐԱՒ: Այսպէս կորոշուին երկրիս չորս կողմերը:

3. ԵՐԿՐԻՍ ԿՈՂՄԵՐԸ

15. Ո՞րն է արեւելքը.

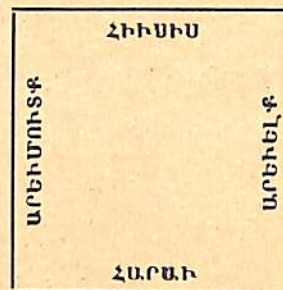
Արեւին ծագած կողմը՝ ԱՐԵՒԵԼԻՔ է. (Պատ. 4.)

16. Ո՞րն է արեւմուտքը.

Արեւին մարը մտած կողմը ԱՐԵՒՄՈՒՏԻՔ է:

17. Ո՞րն է հիւսիսը.

Երբ աջ թեւերնիս ԱՐԵՒԵԼԻՔ երկնցնենք, հիւսիսը դէմերնիս կիցնայ:

ՊԱՏԿԵՐ 5.

18. Ո՞րն է հարաւը.
ՀԱՐԱՒԻՔ՝ հիւսիսին հակառակ կողմն է:
19. Աշխարհագրական տախտակին կամ քարտէսին վրայ ո՞ւր կը նշանակեն կամ ի՞նչպէս կը ներկայացնեն երկրիս չորս կողմերը.
Քարտէսներուն վրայ ԱՐԵՒԵԼԻՔը աջ կողմը, ԱՐԵՒՄՈՒՏԻՔը ձախ կողմը, ՀԻՒՍԻՍը վերը, ՀԱՐԱՒը վարը կը նշանակեն (պատ. 5):

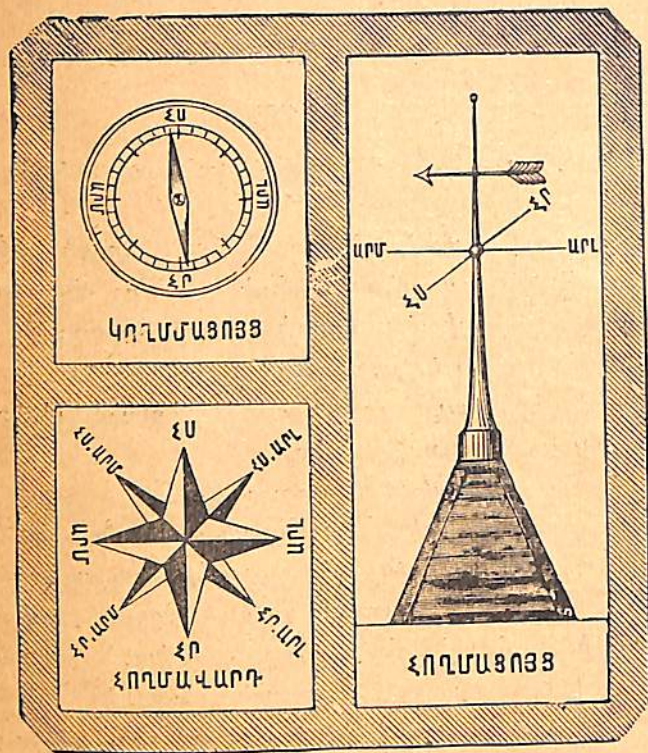
ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. Երկրին կողմերը գիտնալու համար, նախ պէ՛տ է գտնել.....այնուհետեւ դիտարկ կը գտնուին միւս կողմերը, որոնք են 2..... 3..... 4.....:

2. Երեսնիս Աշխարհացոյց տախտակներու դէմ երբ դարձնենք աջ կողմերնիս..... ձախ կողմերնիս..... վերը..... վարը..... է (պատ. 5):

3. Երեսնիս երբ Արեւելքին կողմ դարձնենք ետեւնիս Արեւին մարը մտած կողմը կըսուի..... իսկ մեր ձախ կողմը..... աջ կողմերնիս ալ կըսուի.....:

Պատկեր 6

Պատկեր 7

Հողմացոյց: պատկ. 7 Արմ. Արեւմուտք. Արլ. Արեւելք. Հս. Հիւսիս. Հր. Հարաւ

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Գործիք մը կայ ԿՈՂՄՆԱՅՈՅՑ անուամբ որուն ՍԼԱՔԸ միշտ Հիւսիս կը ցուցնէ տես պատ. 6: Գիշերները բեւեռային աստղն ալ Հիւսիսի ուղղութիւնը ցոյց կուտայ մեղի: Իսկ Հայ եկեղեցիներու խորանները միշտ Արեւելքի կողմը կը շինեն և Հայ եկեղեցին կորհնէ աշխարհիս չորս կողմերը ԱՆԴԱՍՏԱՆ ընելով: ՀՈՂՄԱՎԱՐԴ. — Հովիտու ուղղութիւնը ցոյց տուող գործիք:

4. ՀՈՐԻԶՈՆ ԱՐԵՒ ԵՒ ԱՍՏՂԵՐ

20. Երկրին գնդաձեւութեան խնչ ապացոյց կայ.

Երկրին գնդաձեւութեան շատ ապացոյցներ կան, եւ ա՛լ տարակոյս մնացած չէ կլոր ըլլալուն:

21. Կրնա՞ս ապացոյց մը տալ.

Երբ ծովեզերքէն դիտենք հեռուն եկող նաւ մը, նախ անոր կայմի ծայրերը, յետոյ կայմերը եւ ապա նաւը կը տեսնենք:

22. Ուրիշ խնչ ապացոյց կայ.

Նոյնպէս գիտենք թէ՛ հեռուն լեռներ, բլուրներ կան, որոնք չեն երեւիր, երկիրը կամարի պէս կը ծածկէ, մինչ եթէ երկիրը հարթ ըլլա՛ր, պիտի տեսնուէին:

23. Խնչ է հորիզոնը.

Հորիզոնը՝ մեր տեսութեան սահմանն է, ուրկէ անդին բան չենք տեսներ եւ երկնակամարի ծիրը կերեւի մեր երկրին հետ միացած:

24. Երկրիս ցած ու բարձր տեղերը չեն փոխեր անոր գնդաձեւութիւնը.

Աշխարհս այնչափ մեծ է որ, ինչպէս ձմերուկի մը կեղեւին վրան փակցուած թղթի մեծ ու պզտիկ կտորներ կամ փորագրուած գիրեր կամ նշաններ ձմերուկին ձեւք չեն փոխեր, այնպէս ալ երկրիս ցած ու բարձր տեղերը չեն փոխեր աշխարհիս ձեւը:

25. Երկիրս ո՞ր կողմը կը դառնայ.

Երկիրը Արեւմուտքէն՝ Արեւելք կը դառնայ:

26. Ի՞նչ է Արեւը կամ Արեգակը.

Արեւը՝ ինքիւն լոյս ունեցող երկնային մարմին մ'է կտր, երկրիս պէս միջոցին մէջ, որ մեզ կը տաքցնէ, կը լուսաւորէ եւ ամէն բանի կեանք կուտայ:

27. Ի՞նչ է աստղը.

Աստղ կըսուին ինքիրմէ լոյս ունեցող երկնային մարմինները՝ որոնք պարզ գիշերին կ'երեւին երկնակամարին վրայ պլպլացող փայլուն փոքրիկ լոյսեր (տես պատկ. 1):

28. Աստղերը փոքր են թէ Արեւը.

Արեւը՝ Աստղերէն փոքր է, բայց Աստղերը մեզմէ խիստ հեռու ըլլալուն մեզի փոքր կ'երեւին:

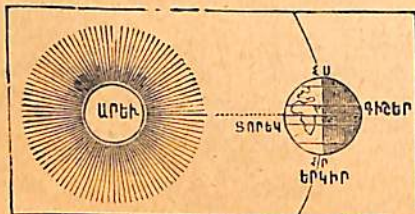
29. Երկիրը՝ Արեւին շուրջ դառնալուն համար ի՞նչ կըսուի. երկիրը՝ կըսուի Մոլորակ Արեւին շուրջը դառնալուն համար (պատկ. 8):

30. Լուսինը ի՞նչ կըսուի.

Լուսինն ալ կ'ըսուի Արբանեակ, երկիրին շուրջը՝ բոլոր-տիքը դառնալուն համար:

31. Լուսինը իր լոյսը ուրից կ'առանայ.

Լուսինը՝ ինքիրմէ լոյս չունի երկրիս պէս եւ իր լոյսը կ'առանայ Արեւէն:

Պատկեր 8

5. ԵՐԿԻՍԳՈՐԵՑ

32. Երկրագունտի միջոցով ի՞նչպէս կը ներկայացուի երկիրը.

Կտր գունտ մը կը շինեն եւ վրան կը գծեն երկրիս մասերը: Այս երկրագունտը Լիսեռի մը շուրջ ինքը իր վրայ կը դառնայ. այդ լիսեռը կըսուի առանցք (պատ. 2):

33. Առանցքին երկու ծայրը ի՞նչ կը կոչուի.

Առանցքին վերի ծայրը կը կոչուի Հիւսիսային բևեռ. իսկ վարի ծայրը՝ Հարաւային բևեռ:

34. Պարզ օրինակով մը բացատրէ.

Խնձորի մը մէջտեղէն գուլպայի ասեղ մը կամ երկար գամ մը կ'անցնեմ, որուն երկու ծայրերը դուրս մնան, այդ երկար գամը կըսուի առանցք. դուրս մնացած վերի ծայրը կը կոչուի Հիւսիսային բևեռ (գամ). իսկ վարի ծայրը դուրս ցցուած գամը կը ցուցնէ Հարաւային բևեռը:

35. Աշխարհս՝ այդպէս բեւեռ, առանցք կամ լիսեռ ունի՞:

Ո՛չ. աշխարհագիրները աշխարհս իր ամբողջութեամբ ներկայացնելու, անոր ինքը իր վրայ ունեցած քաւալումը բացատրելու համար հնարած են ասոնք:

36. Հասարակածը ի՞նչ է.

Հասարակածը՝ որ գիշերհաւասարի գիծ ալ կըսուի, Հիւսիսային եւ Հարաւային բևեռներու միջև մեջտեղը՝ երկրագունտին վրայ քաշուած եղագիծն է:

37. Գիշերահաւասարի գիծ ինչո՞ւ կը սուլի .

Հասարակածը՝ գիշերահաւասարի գիծ ալ կը սուլի, որովհետեւ այդ գիծին վրայ գտնուող երկիրներուն մէջ գիշերը ցերեկ հաւասար կը լլայ: (12 ժամ լոյս, 12 ժամ մութ՝ գիշեր):

38. Միջօրէական գիծը ո՞րն է .

Միջօրէական գիծը բեւեռէ բեւեռ քաշուած շրջագիծն է, որ երկրագունտը երկու հաւասար մասերու կը բաժնէ, Արեւելեան կիսագունս եւ Արեւմեան կիսագունս, (տես հարթագունսը պատ. 18):

39. Աշխարհացոյց քարտէսներու վրայ քաշուած շրջագիծերը ուրիշ ի՞նչ կը ցուցնեն .

Աշխարհացոյց քարտէսներու կամ երկրագունտին վրայ քաշուած զանազան շրջագիծերը կը ցուցնեն (Ա.)— տեղերու դիրքը ու հեռաւորութիւնը, (Բ.)— կլիմաները, այսինքն տեղի մը տաք կամ պաղ, խոնաւ կամ չոր ըլլալուն աստիճանները:

40. Այդ տասիճանները քանի՞ բաժնուած են եւ ի՞նչ կը սուլին .

Այդ տասիճանները բաժնուած են հինգի եւ կը սուլին հինգ գոտիներ. (1.) Այրեցեալ գոտի (հասարակածին երկու կողմը)

(2.) Հիւսիսային Սառուցեալ գոտի. (հիւսիսի բեւեռին կողմը) (3.) Հարաւային Սառուցեալ գոտի (Հարաւային բեւեռին կողմը) (4.) Հիւսիսային բարեխառն գոտի Այրեցեալ եւ Հիւսիսային սառուցեալ գոտիներու մէջ տեղ. (5.) Հարաւային բարեխառն գոտի, (Այրեցեալ եւ Հարաւային սառուցեալ գոտիներու մէջ տեղ):

41. Աշխարհի վրայ այդ տեսակ բաժանումներ դիժեր կա՞ն: Աշխարհի վրայ ո՛չ այդ տեսակ բաժանումներ եւ ո՛չ ալ գիծեր կան, անոնք երեւակայական են, ինչպէս լիւեռը կամ առանցքը ու բեւեռները:

42. Այդ գիծերը ու բաժանումներ ինչո՞ւ եղած են.

Աշխարհի իր ամբողջութեամբ ամէն կերպով ներկայացնելու համար, պէտք տեսնուած է այդ բաժանումներուն ու այդ գիծերուն:

43. Աշխարհացոյց քարտէս մը, որ ամբողջ երկիրին մակերեսը կը ներկայացնէ, ի՞նչ կը սուլի:

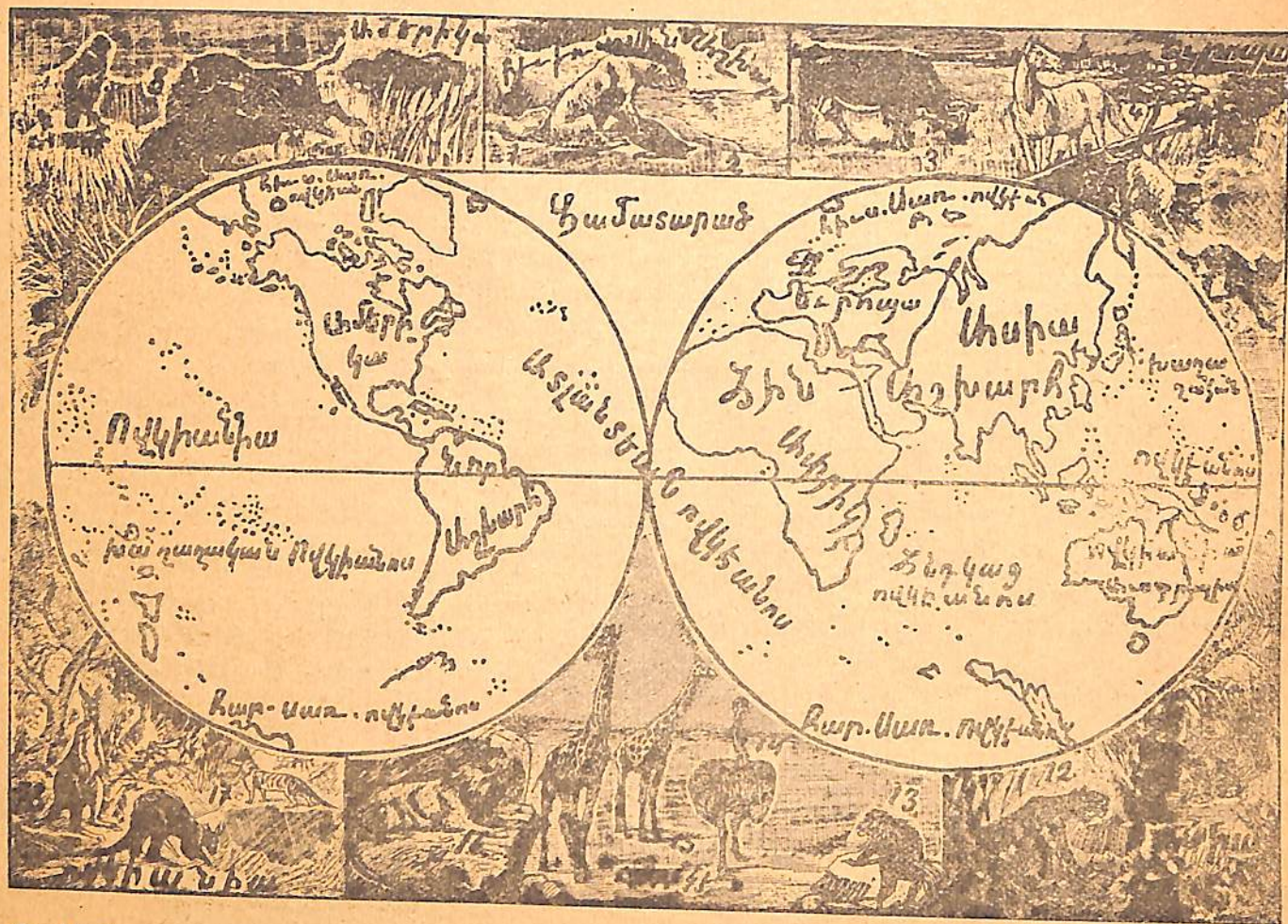
Աշխարհացոյց քարտէս մը որ երկրիս ամբողջ մակերեսը կը ներկայացնէ հարթագունս կը սուլի (տես պատկ. 9):

44. Ի՞նչու երկու կիսագունսներու բաժնուած է երկրագունտը.

Երկրագունտը՝ եթէ իր կլոր ձեւով ներկայացուէր, այն ատեն (մէկ կողմը) կէսը պիտի երեւէր եւ միւս կէսը պիտի չերեւէր, այս պատճառով պէտք էր երկու կիսագունսներու բաժնել, որ կը սուլի Արեւմեան կիսագունս եւ Արեւելեան կիսագունս:

ՀԱՐԹԱԳՈՒՆՏ

ՈՎԿԻԱՆՈՍՆԵՐ — ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԱՍԵՐ

45. Որո՞նք են հինգ մեծ Ովկիանոսները.

Հինգ մեծ Ովկիանոսներն են.

ԽՍ.ՂԱ.ՂԱ.ԿԱՆ Ովկիանոս.

ԱՏԼԱՆՏԵՍԱՆ Ովկիանոս.

ՀՆԴԿԱՅ Ովկիանոս.

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՍԱՌՈՒՅԵՍԼ Ովկիանոս

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՍԱՌՈՒՅԵՍԼ Ովկիանոս.

46. Աշխարհի հինգ մասերն որո՞նք են.

Աշխարհի հինգ մասերն են՝ ԵՒՐՈՊԱ, ԱՍԻԱ, ԱՓՐԻԿԷ, ՈՐՈՆՔ կը կազմեն հին Աշխարհները: ԱՄԵՐԻԿԱ, նոր աշխարհ է, ինչպէս ՈՎԿԻԱՆԻԱ, որ կը բաղկանայ Աւստրալիայի եւ բազմաթիւ կղզիներէ, որոնք կը գտնուին Խաղաղական ովկիանոսին մէջ:

47. Խաղաղական ովկիանոսը ո՞ւր կը գտնուի.

Խաղաղական ովկիանոսը կը գտնուի Ասիոյ եւ Ամերիկայի մէջտեղ:

48. Առլանտեան ովկիանոսը ո՞ւր կը գտնուի.

Ատլանտեան ովկիանոսը կը գտնուի Եւրոպայի, Աֆրիկիի, եւ Ամերիկայի մէջտեղ:

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. Քարտէս վր որ ամբողջ երկիրը, անոր մակերեսը կը ներկայացնէ կրտսի..... (պատկ. 9):

2. Աշխարհիս հինգ մասերն են 1..... 2..... 3..... 4..... 5.....:

3. Հինգ մեծ Ովկիանոսներ կան, որք են 1..... 2..... 3..... 4..... 5.....:

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Արեւմտեան կիսագունդի մէջ կը տեսնենք Ամերիկան որ 1492 ին Բրիտանիոյ Բոլոմպոսի կողմէ գտնուեցաւ եւ ըսուեցաւ Նոր Աշխարհ. իսկ Ասիա, Եւրոպա, Աֆրիկէ հինէն ծանօթ ըլլալուն ըսուեցան Հին Աշխարհներ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳ. ԿՐՑՆ ԵՒ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

49. Ի՞նչ ըսել է Ազգ.

Միեւնոյն լեզուով խօսող մարդիկ կամ ժողովուրդ որ ունի իր անունով հայրենիք կ'ըսուի Ազգ.

50. Ի՞նչ ունին ազգերը.

Ազգերը ունին իրենց յատուկ երկիրը, ուր հաստատուած են դարերէ ի վեր եւ շինած են գիւղեր, ավաններ, քաղաքներ, ունին կրօն եւ կառավարութիւն կամ պետութիւն:

51. Ի՞նչ է գիւղը.

Քիչ տուներու համախմբութիւնը, կ'ըսուի գիւղ. իսկ եթէ աւելի քիչ ըլլան 8-10 տուն կ'ըսուի շէն:

52. Աւանը ի՞նչ է.

Մեծ գիւղերը՝ կ'ըսուին աւան կամ գիւղաքաղաք:

53. Ի՞նչ է քաղաքը.

Աւանէն կամ գիւղաքաղաքէն մեծը, կ'ըսուի քաղաք. իսկ այն քաղաքը ուր երկրին ներկայացուցիչը կամ Թագաւորը կը նստի, կ'ըսուի Մայրաքաղաք:

54. Բերդաքաղաքը ի՞նչ է.

Այն քաղաքը՝ որ բերդ ունի, կ'ըսուի բերդաքաղաք. իսկ քաղաքին մօտ գտնուած տեղերը կամ գիւղերը՝ արուարձան:

55. Կրօնն ի՞նչ է.

Կրօնը մարդոց ունեցած ըմբռնումն է Աստուծոյ գոյութեան վրայ:

56. Մարդոց ունեցած ըմբռնումը Աստուծոյ գոյութեան վրայ միեւնոյն է.

Ո՛չ, այս պատճառով կրօնները կը բաժնուին երկուքի, Միասնաւոր եւ Բազմասնաւոր եւ ասոնք ալ ունին իրենց մէջ զանազան բաժանումներ:

57. Մէկ Աստուած ճանչցողները որո՞նք են.

Ա. Քրիստոնեաները, որոնք կը բաժնուին զանազան եկեղեցիներու. Հայկական, Յունական, Պապական որոնցմէ բաժնուած են բողոքականները եւ ասոնք ալ ունին իրենց մէջ բազմաթիւ բաժանումներ:

Բ. Մահմեդականները, ասոնք ալ ունին իրենց մէջ բաժանումներ.

Գ. Հրեաները, որոնք ունին նոյնպէս բաժանումներ:

58. Բաղմատուածեանները որո՞նք են.

Կուսալսէները եւ Բնալսէները, որոնք ունին իրենց մէջ ալ շատ բաժանումներ եւ տակաւին միաստուածեաններէն աւելի են:

59. Ի՞նչ ըսել է տէրութիւն կամ պետութիւն.

Իշխան մը, Նախագահ մը, Թագաւոր մը կամ Կայսր մը ունեցող երկիրը, կ'ըսուի Պետութիւն կամ Տէրութիւն:

60. Ո՞ր տէրութիւնը յառաջադէմ է.

Այն տէրութիւնը՝ որ ուսումը պարտաւորից ըրած է ամե՞նուն եւ արդարութիւնը կը գործադրէ անաչտորհէն:

ՃԵՐՄԱԿ ՑԵՂ. ԴԵՂԻՆ ՑԵՂ. ՍԵԻ ՑԵՂ. ԿԱՐՄԻՐ ՑԵՂ.

Պատ. 10

Պատ. 11

Պատ. 12

Պատ. 13

Կովկաս և Եւրոպա

Ասիա

Աֆրիկէ

Ամերիկա

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՑԵՂԸ

61. Մարդկային ցեղը քանի՞ր կը բաժնուի.

Մարդկային ցեղը կը բաժնուի չորսի, ձեռնակ. Դեղին.

Սեւ ու Կարմիր (Ամերիկայի բնիկները):

62. Ո՞ր կը բնակին այս ցեղերը.

ձեռնակ ցեղը կը բնակի՝ Եւրոպա, Արեւմտեան Ասիա, Հիւսիսային Աֆրիկէ եւ ունի գաղթականութիւններ Ամերիկա եւ Աւստրալիա: (պատ. 10) Դեղին ցեղը՝ կը բնակի Ասիա, (պատ. 11) Սեւ ցեղը՝ Աֆրիկէ (պատ. 12) եւ կարմիր ցեղը՝ Ամերիկա, ուր տեղի բնիկներն են (պատ. 13):

63. Այս ցեղերը առաջնձին ազգ մը կը ներկայացնեն.

Ո՞չ. ամէն ցեղ կը բաժնուի շատ մը ժողովուրդներու,

այսպէս ճեռմակ ցեղին կը վերաբերին Հայերը, Յոյները, Իտալացիները, Ֆրանսացիները, Անգլիացիները եւ այլն, (պատ. 9):

64. Դեղին ցեղին որո՞նք կը վերաբերին.

Դեղին ցեղին կը վերաբերին Չինացիները, Ճաբոնները եւ ուրիշներ (պատ. 11):

65. Սեւ ու Կարմիր ցեղին որո՞նք կը վերաբերին.

Սեւ ցեղին կը վերաբերին Աֆրիկէի եւ Ովկիանիայի շատ մը ժողովուրդներ. իսկ կարմիր ցեղին Ամերիկայի բնիկ զանազան ժողովուրդներ (պատ. 13):

66. Մարդկային բոլոր ցեղերն ալ լուսաւորուած են.

Ո՞չ. ժողովուրդներ կան, որ տակաւին վայրենի են ծառերու եւ այրերու մէջ կը բնակին. վայրենիներ կան, որ մարդուկեր են, թէ՛ եւ անոնց մէջ ալ կը գտնուին դարբիններ, դանակագործներ, հօտարածներ, որոնք նախնական մարդը կը յիշեցնեն:

67. Ո՞ր ժողովուրդները քաղաքակրթուած կըսուին.

Այն ժողովուրդները՝ որոնք ունին բազմաթիւ վարժողներ եւ դպրոցներ՝ գիտութեան եւ արուեստից ճեմարաններ. մղում տուած են վաճառականութեան, երկրագործութեան, կենդանաբանութեան եւ մեքենագիտութեան եւ այլն:

68. Լուսաւորեալ եւ քաղաքակրթ ազգերը որո՞նք են

Քրիստոնեաները՝ որոնք կաշխատին աշխարհը լուսաւորել եւ իրարու օգնել, պահելով մեր փրկչին պատուէրը, սիրել ընկերը՝ մեր անձին պէս եւ հաւատալ ճշմարիտ Աստուծոյ:

69. Բոլոր ցեղերն ալ կրօնք ունին.

Աշխարհիս մէջ չը գտնուեցաւ ժողովուրդ մը, որ չունենար կրօնք կամ Աստուած՝ ըլլան անոնք քաղաքակրթ կամ վայրենի, միաստուածեան կամ բազմաստուածեան. կռապաշտ կամ արեւապաշտ, բայց Քրիստոսի սիրոյ կրօնն է որ կսկսի տիրապետել աշխարհիս:

ՕԳ ԵՒ ՄԹՆՈՂՈՐՏ

70. Ի՞նչ է օդը.

ՕԴՐ՝ անտեսանելի մարմին մ'է, անգոյն եւ թափանցիկ, կը գտնուի ամէն տեղ, առանց օդի ո՛չ մենք, ո՛չ կենդանիները կապրին եւ ո՛չ բոյսերը կանին:

71. Ի՞նչ է մթնոլորտը.

ՄԹՆՈՂՈՐՏԸ՝ ուրիշ բան չէ, բայց եթէ գոլորշիներով լեցուած օդ, որ շրջապատած է ամբողջ աշխարհ:

72. Ի՞նչ է գոլորշին.

Ինչպէս ջուրը տաքնալով կը շոգիանայ, երկրիս ջուրերն ալ այնպէս կը շոգիանան, որուն կըսենք գոլորշի, բայց ընդհանրապէս չննք տեսներ, ինչպէս շոգին, երբ օդն ալ գրեթէ անոր տաքութիւնը ունենայ. իսկ պաղ օդին՝ շոգին որոշ կը տեսնուի:

73. Գոլորշին ի՞նչ վիճակի մէջ կը տեսնուի.

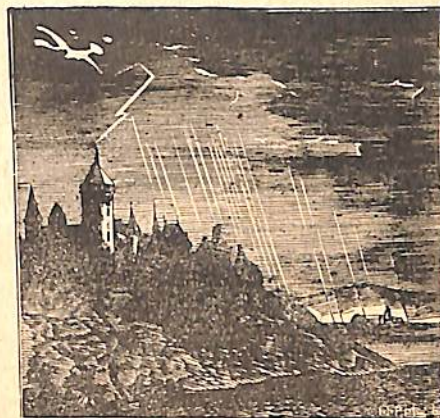
Երբ երկրիս մակերեւոյթը հաւասար կերպով տաքցած չէ շրջապատող օդին հետ, այն գոլորշին գիշերուան ցրտութենէն խտանալով կը ծանրանայ եւ չը կրնալով վեր ելնել, երկրիս երեսը կը տաքածուի եւ կերելի մեզի մուխի պէս, որ կըսուի մեզ կամ մառախուղ:

74. Ե՞րբ կը փարատի մէզը կամ մառախուղը.

Մէզը կը փարատի, երբ արեւը ծագելով օդը կը տաքնայ, եւ մէզը շոգիանալով կը բարձրանայ մթնոլորտին վերերը, ուր օդը ցուրտ է եւ հոն այդ գոլորշիները խտացած կերելին մեզի, որու կըսենք ԱՄՊ:

75. Ի՞նչ է անձրեւը.

Ամպերուն վրայ ուրիշ գոլորշիներ միանալով, աւելի կը խտանան եւ ջուրի կաթիլներու կը փոխուին եւ կամ ամպածեւ գոլորշին աւելի խտանալով կը վերածուի ջուրի կաթիլներու, որոնք կը թափին երկրիս վրայ այս է ԱՆՁՐԵՒԸ:

Պատկեր 14

76. Ծիածանը կամ ծիրանի գօտին ի՞նչ է.

Ծիածանը կամ ծիրանի գօտին՝ այն է, որ կամարածեւ կերեւայ եօթը գոյնով (կարմիր, նարնջագոյն, դեղին, կանաչ, կապույտ, մուր լապույտ եւ մանիշակագոյն), երբ տակաւին հեռուն՝ չէ դադրած անձրեւը եւ արեգակի ճառագայթներու բեկեռկումը կը տեսնուի անձրեւի կաթիլներու մէջէն, ինչպէս երբ լեցուն շիշ մը դնենք արեւի ճառագայթներու դէմ, անոնց բեկեռկումէն կը տեսնենք հաճելի գոյներ:

77. Յօդը ի՞նչ է.

Փորձով տեսած ենք թէ՛ տաք եղանակին շիշի մը մէջ շատ պաղ ջուր երբ լեցնենք, իսկոյն շիշին վրայ ջուրի կաթիլներ կը տեսնենք, որովհետեւ օդին գոլորշին պաղ շիշին կը քսուի. այսպէս երբ երկրիս մակերեւոյթը օդէն աւելի ցրտանայ գիշերները՝ մանաւանդ առաւօտեան դէմ, այն ատեն գոլորշին կը խտանայ եւ ջուրի կաթիլներու պէս կերեւայ մարգագետիններու վրայ, որ կըսուի ՅՕԴ:

78. Եղեամբ ի՞նչ է.

Աշունին գիշերները շատ անգամ հողը այնչափ կը պաղի, որ երբ գոլորշիները քսուին աւելի ցուրտ իրերու, անոնք այն ատեն, ո՛չ թէ ջուրի կաթիլի կը փոխուին, այլ կը սառնին բարակ, գնդասեղի զլխու նման կամ ասեղի ձեւով, որ կըսուին Եղեամբ:

79. Կարկուտը ի՞նչ է.

Երբ անձրեւի կաթիլները ամպերէն ինկած ժամանակ իբրարու միանալով յանկարծ ցուրտ օդի հոսանքէ անցնին կը սառնին ու կը թափին երկրիս երեսը մեծ կամ պզտիկ, որ կըսուի կարկուտ. կարկուտը երբեմն շատ վնասներ կը պատճառէ:

Պատկեր 15

80. Զիւնը ի՞նչ է.

Անձրեւը երբ սաստիկ ցուրտ մթնոլորտի մէջէն անցնի, ջրային կաթիլները սառելով բամբակի նման կիչնեն ու կը ծածկեն երկրիս երեսը, որ կըսուի ձիւն: Զիւնը օգտակար է, որովհետեւ թող չիտար որ երկրիս երեսը սառի եւ սերմերը փճանան, ձիւնին ներքեւ տաք է:

Մարդուն սառած մասերը շփելով կը տաքնան եւ հարկ չիկայ կրակին կամ վառարանին մօտեցնել, որովհետեւ կը վնասուին:

81. Հովը ի՞նչ է.

Օդը երբ տաքնայ՝ թեթեւալով կը բարձրանայ, անոր տեղ անմիջապէս կը վազէ պաղ օդը, այսպէս օդի շարժում առաջ կուգայ, որ կըսուի հով կամ փամբ:

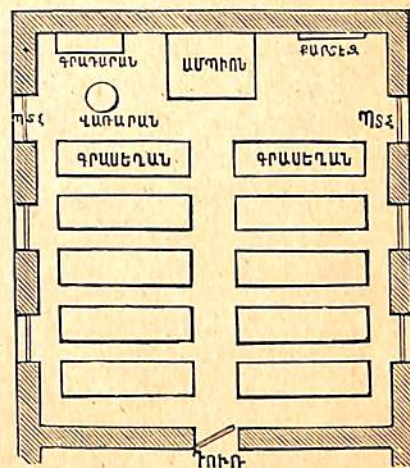
82. Ո՞րն է զեփիւռը, մրրիկը, փոթորիկը, ուբականը.

Օդի շարժումը՝ հովը եթէ մեղմ ըլլայ, կըսուի զեփիւռ, եթէ բուռն ու սաստիկ ըլլայ կըսուի մրրիկ կամ փոթորիկ իսկ եթէ այս փոթորիկը ամենասաստիկ ըլլայ, կըսուի Ուբական, որ շէնքեր կը փլցնէ, ծառեր արմատախիլ կընէ ու մեծամեծ նաւեր կընկղմէ (տես պատ. 15):

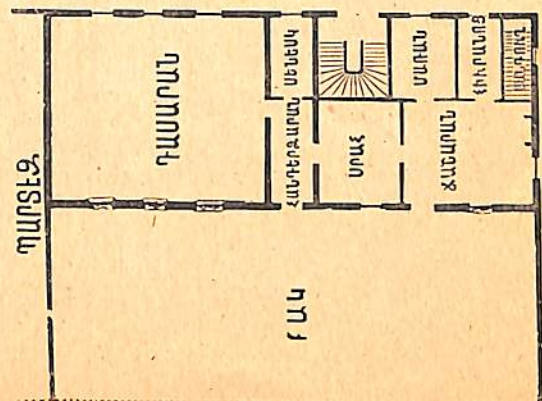
ԳիՏԵԼԻՔ.— Զորս տեսակ ամպ կայ. (1) Գոռու ամպեր բոլորի ծիւերու մէջ, որ յաճախ օդի փոփոխութիւն կը ցուցնեն. (2) Կուտակ ամպեր շուրջ մասն, բոլորի, շուրջ մեծակ ամպեր, որ Արեւը մարդ մտած ժամանակ կը ցուցնեն. (3) Բարդ ամպեր, երկայն հորիզոնական, յաճախ կարմրագոյն, որ Արեւը մարդ մտնելուն ու ելնելուն կերելին. (4) Թուխ ամպեր, Խոշոր, սևուրակ, որոշ ձիւր լուսին եւ անձրեւ կը բերեն:

Պատկեր 16 Ի՞նչ կը տեսնե՛ք. նկարագրեցե՛ք:

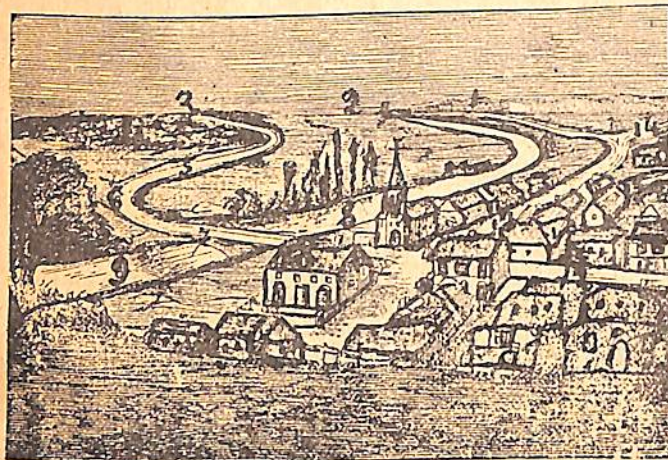

Պատկեր 17 Գծեցե՛ք ձեր Դասարանի յատակագիծը:

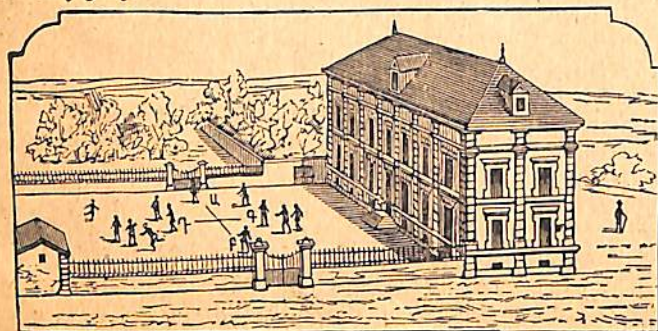
Պատկեր 18 Գծեցե՛ք ձեր դպրոցի յատակագիծը:

ԳԻՒՂԱՔԱՂԱՔ

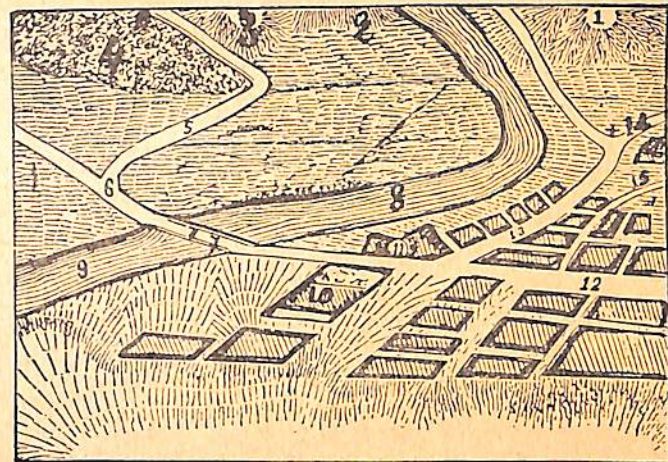
Պարկեր 19

Թիւ. 1. 2. 3. Բլրակներ, 4. Անտառներ, 5. 6. 14. Մօտակա զիւղեր տանող ճամբաներ, 7. Կամուրջ, 8. 9. Գետակ, 10. Դպրոց, 11. Եկեղեցի, 12. 13. Փողոցներ:

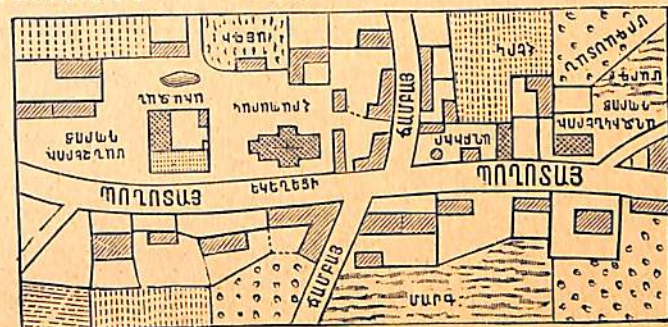
Պատկեր 21 Ընդօրինակէ

ՔԱՐՏԷՍ ԳԻՒՂԱՔԱՂԱՔԻՆ

Պատկեր 20

Գծէ զիւղիդ քարտեզը իբր օրինակ բռնելով այս զիւղաքաղաքը, զեղջելով այն բաները որ չի կան: Ես մեր դպրոցին արեւելեան կողմէն: Իսկ եկեղեցիին, քով կայ փողոցը եւայլն.

Պատկեր 22 Ընդօրինակէ այսՃյատակազիծը

ՅԱՄԱՔԻ ԵՒ ԶՈՒՐԻ ԲՆԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄՆԵՐ

ՍՍՀՄԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԲՍՈՒԵՐՈՒ

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Պատկերին վրայ նայելով նախ աշխարհագրական քարտ քառերը գրեցե՛ք եւ ըսե՛ք (տես երես 18):

83. Ի՞նչ է կղզին.

Կղզին՝ այն ցամաքն է, որուն չորս կողմը ջուրով պատած է (տես երես 18): Երբ շատ մը կղզիներ խմբուած են իրարու մօտ, կը կոչուին կղզեխումբ կամ Արշիպելագոս:

84. Թերակղզին ի՞նչ է.

Թերակղզին՝ գրեթէ կղզի է, այսինքն այն ցամաքն է, որու երեք կողմը ջուրով պատած է եւ միայն մեկ կողմը ցամաքին կցուած է, (տես երես 18):

85. Ի՞նչ է գլուխ կամ հրուանդան.

Դէպ ի ծով երկարած ցամաքի նեղ եւ փոքր մասը կըսուի գլուխ (տես երես 18): Իսկ եթէ այդ ցամաքը բարձր ու լեռնային ըլլայ, կըսուի հրուանդան:

86. Լիճը ի՞նչ է.

Լիճը՝ ջուրի այն տարածութիւնն է, որ ամէն կողմէ ցամաքով շրջապատուած է (տես երես 18): Լիճը՝ եթէ փոքր է կըսուի լճակ:

87. Ի՞նչ է ճահիճը.

Ճահիճ կըսուին տղմուտ ջուրով ծածկուած գետիններ, ուր կանին խոտեր, եղէգ եւ մամուռ:

88. Ի՞նչ է ծոցը կամ ծովածոցը.

Ծոցը՝ ծովին այն մասն է, որ ցամաքին մէջ մտած է, եթէ ծոցը փոքր ըլլայ կըսուի խորշ. իսկ եթէ մեծ ըլլայ, կը կոչուի ծովածոց: (տես երես 18) Փոթորիկներու ատեն նաւերը կապաստանին ծոցերը, ծովածոցերը ու խորշերը, որ նաւահանգիստ ալ կը կոչուին:

89. Ի՞նչ է նեղուցը.

Նեղուցը՝ ջուրի այն անցքն է, որ երկու ցամաքի մէջ մտած, անոնք իրարմէ բաժնելով միացուցած է երկու ծովեր (տես երես 18):

90. Ի՞նչ է պարանոցը.

Պարանոց կը կոչուի Թերակղզին ցամաքին միացնող այն նեղ հողամասը, որու երկու կողմը ջուր է (տես երես 18):

91. Ի՞նչ է խութը.

Խութը՝ ծովերու մէջ ցցուած ժայռերն ու աւազակոյտերն են, որոնք շատ անգամ ջուրին մակերեւոյթին հաւասար ըլլալով նաւերու կը փտանդեն:

92. Ի՞նչ է ջրանցքը.

Արուեստական ջուրի համբան կ'ըսուի ջրանցք՝ որ երկու ծովեր, գետեր կամ լիճեր իրարու հետ հաղորդակցութեան կը դնէ նաւարկելի ընելու, կամ չոր դաշտեր ոռոգելու, կամ հեռուն գտնուած ջուր մը բերելու համար:

95. Ի՞նչ է լեռը.

Լեռ կը կոչուի երկրի վրայ եղող շատ բարձր տեղերը (թիւ 1): Եթէ շատ բարձր լըլան այդ տեղերը, կըսուին բլուր:

96. Լեռան վերի և վարի մասը ի՞նչ կը կըսուի.

Լեռան վերի մասը գագաթ կըսուի. վարը՝ usrons, գաւի-վերն ալ լեռան կողը:

97. Ի՞նչի կըսեն լեռնագօտի.

Իրարու քով եղած շատ մը շարուած լեռներ, կըսուին լեռնագօտի կամ լեռնաշղթայ, որոնց կատարները եթէ ընդարձակ ու հարթ լըլան, կըսուին Լեռնադաշտ:

98. Ի՞նչ է հրաբուխը.

Հրաբուխ կը կոչուի այն լեռը, որ ատեն ատեն կը բռնկի կամ բռնկած է, եւ բերանը՝ որ խառնարան կը կոչուի, դուրս կարծակէ բոց, այրիչ նիւթեր եւ տեսակ մը հալած ժառ, որ (լավա) հրափոփուր կըսուի (թիւ 11):

99. Ի՞նչ է դաշտը.

Երկրի վրայ ընդարձակ ու տափարակ բերրի տեղերը դաշտ կը կոչուի (թիւ 14): Այն դաշտագետիկները, որ վայրի խոտերով եւ մացառներով ծածկուած են, կըսուին Տափասան:

100. Ի՞նչ է անապատը.

Անապատ կը կոչուին այն չոր, ամայի, աւազուտ ընդար-ծակ դաշտերը՝ ուր ո՛չ ծառ, ո՛չ խոտ, ո՛չ ջուր կը գտնուի:

101. Ի՞նչի կըսուի ուլախի.

Տաք երկիրներու մէջ աւազուտ անապատներ կան, որոնց մէջէն մարդիկ ուղտերով երկար ամիսներ կրնան համարը-դեւ առանց խոտի, ջուրի հանդիպելու. իսկ անապատի մէջ կը գտնուած բարեբեր, ջրաբի տեղեր կըսուին Ուլախ:

102. Ի՞նչ է ձորը.

Ձոր կըսուին երկու լեռներու կամ բլուրներու մէջտեղ գտնուած խորութիւններ կամ գետեր, որոնք եթէ երկար ու դաշտանման լըլան, հովիտ կըսուին: Շատ նեղ ու խոր հովիտ կը կոչուի կիրն:

103. Ի՞նչ է ջուրի ընթացքը.

Վազող կամ հոսող ջուր մը՝ կը կոչուի ջուրի ընթացք. բղխած տեղը ալ կամ աղբիւր, իսկ տեղատարափ անձրեւներէ կամ ձիւնալի առաջ եկած ջուրի խիստ արագ ընթացքները կըսուին հեղեղ:

105. Ի՞նչ է գետը.

Գետը՝ այն ջուրի ընթացքն է, որ լեռներէ կը բղխի ընդհանրապէս եւ արբիւրէն կամ ակէն հոսելով կերթայ ծով կը թափի: Մեծ գետ մը ուրիշ գետի մը երբ կը խառնուի, կըսուի գետակից կամ օժանդակ գետ. իսկ՝ գետերու միացած տեղը կըսուի գետախառնում:

106. Գետակը ի՞նչ է.

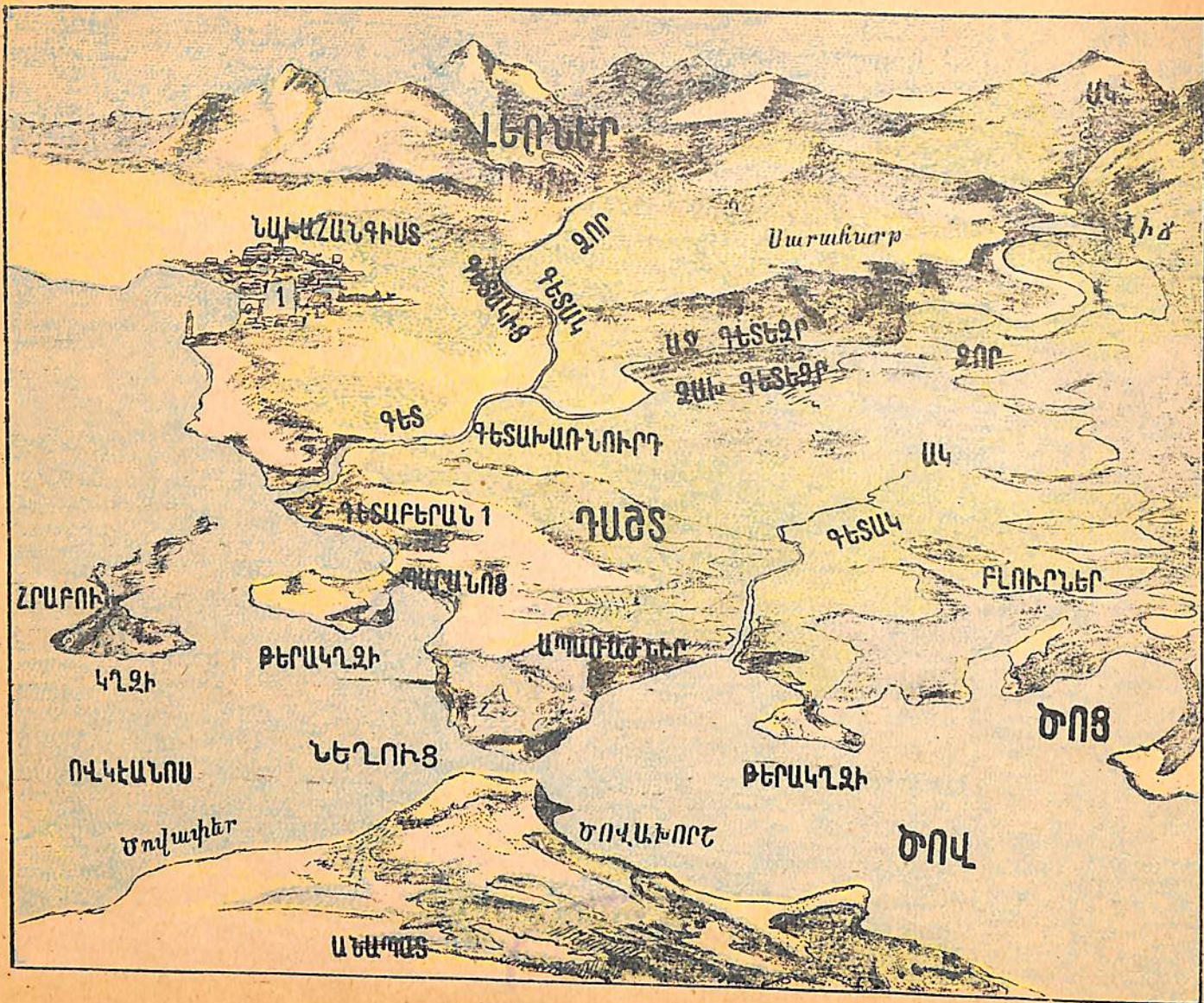
Ջուրը քիչ, պզտիկ գետ մը կը կոչուի գետակ, որու ջուրը ծովը թափուելու տեղ, ընդհանրապէս կը հոսի գետի մը մէջ. երբ գետակի մը ջուրը՝ աւելի նուազ է, կըսուի վտակ կամ առու:

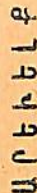
107. Ի՞նչ է գետաբերանը.

Գետի մը ծովը թափուած տեղը՝ կը կոչուի գետաբերան. իսկ գետի մը ջուրերը բարձրէն արագ ու բուռն կերպով գահալիծած տեղը՝ կըսուի ջրվեժ:

108. Որ՞նչ է գետի մը աջ ու ձախ եզերքը.

Գետի մը աջ ու ձախ եզերքները, որ ափուներ կըսուին, կըսուին մեր աջ ու ձախ կողմերով, երբ երեսնիս վազած կողմը դարձնենք:

Ե Բ Բ Ո Պ Ա

ԲՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

109. Եւրոպան ո՞րչափ տնգամ աւելի փոքր է Ասիայէն և Ափրիկէէն.

ԵՒՐՈՊԱ՝ Լսիայէն 4 անգամ աւելի փոքր է եւ 3 անգամ աւելի փոքր Ափրիկէէն:

110. Եւրոպայի մէջ ի՞նչ ծովեր կան.

Եւրոպայի Հիւսիսային կողմը կը գտնուի Հիւսիսային ՍԱՌՈՒՑԵԱԼ Ովկիանոսը: Արեւմտեան կողմը ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ Ովկիանոսը: Հարաւային կողմը ՄԻՋԵՐԿԱՐԱԿԱՆ Ծովը, (որ կը հաղորդակցի Տարտաների եւ Վոսփորի նեղուցներով Անդրիական, Մարմարա եւ Սեւ Ծովերու հետ): Իսկ Արեւելքէն ԿԱՍՊԻՅ Ծովը:

111. Եւրոպայի մեծ լեռնաշղթաները որո՞նք են.

Եւրոպայի մեծ լեռնաշղթաներն են. Ալպեան լեռները, Պիքենեան լեռները, Գարբաթ լեռները, Պալգանեան լեռները, Կովկասեան եւ Ուրալ լեռները՝ որոնք Եւրոպան Ասիայէն կը զատեն:

112. Ո՞րոնք են Եւրոպայի մեծ գետերը.

Եւրոպայի մեծ գետերն են. ԷԼՊԱ, ՀՈՒՆՈՍ, ԼՈՒԱՐ, ԴԱՆՈՒՐ եւ ՎՕԼԿԱ որ ամէնէն երկարն է.

ՊԱՐՏԱԿԱՆ ՈՒԹԻՒՆ

1. Եւրոպայի հարաւային կողմը կը գտնուի երեք մեծ թերակղզիներ, որք են. 1. 2. 3. : Իսկ իւսիսային կողմը կը գտնուի թերակղզի որ է

2. Ճիւրայիքաւի նեղուցը հաղորդակցութեան մէջ կը դնէ ովկէանոսը ծովին հետ:

3. Սեւ Ծովէն Կասպից Ծով կը տարածուի աշխարհը:

Կրնա՞ք ըսել 1. ո՞ւր կը թափին Էլպա, Հոնոսս եւ Թայմզ գետերը. 2. ո՞ր ովկէանոսին մէջ կը թափի Լուառ գետը. 3. ո՞ր ծովը կը թափի Դանուբ գետը. 4. Վոլկա՞ գետը. 5. ո՞ր ծովը կը թափին Էպրո, Տիրերիս. 6. ո՞ր ծովը կը թափին Տվինա, Վիսթուլա, Օտէր. 7. Սէն գետը ո՞ւր կը թափի եւ ո՞ր մայրաքաղաքէն կանցնի. 8. ո՞ւր կը գտնուի Տարտաների նեղուցը, 9. ո՞ւր Վոսփորը: Քարտէսին վրայ նայելով ըսէ՛ք կամ գրեցէ՛ք:

Ե Ի Ր Ո Պ Ա

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

113. Եւրոպայի ազգերուն երկիրները որոնք են.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ազգերուն երկիրներն են.

Անգլիա Մայրաքաղաք ԼՕՆՏՈՆ գլ. քղ. Մանչեսթր

Ալմանիա » Պէրլին գլ. քղ. Համպուրկ

Ալպանիա » գլ. քաղաք Տիւրացցո

Աւստրիա Մայրաքաղաք Վիեննա

Բօլօնիա » ՎԱՐՇԱՒԱ

Բօրթուգալ » Լիզբօն

Եոկո-Սլաւիա » Պեկինգ գլ. քաղաք. Չէյինգ

Զուիցերիա » Պէրն գլ. ք. Ժնէվ, Յուրիխ

Էսթօնիա » Ռիգա

Թուրքիա » ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Իտալիա » ՀՌՈՄ գլ. ք. Նաբօլի, Միլան
Վէնէտիկ.

Լէթօնիա » Ռիգա

Լիթուանիա » Վիլնա

Լուքսենպուրկ » ԼՈՒՔՍԵՆՊՈՒՐԿ

Հոլանտա » ԼԱՀԵՅ գլ. ք. Ամսթերտամ

Հունգարիա » ՊՈՒՏԱԲԷՇՔ

Յունաստան » ԱԹԷՆՔ գլ. ք. Բիրէա, Սելանիկ

Նորվեգիա » ԲՐԻՍՏԻՆՆԱ

Շուէտ » ՍՏՕԲՀՈԼՄ

Չէխօ-Սլովաքիա Մ. քաղաք ԲՐԱԿԱ

Պելճիքա » ՊՐՈՒՔՍԷԼ

Պուլկարիա » ՍՕՖԻԱ գլ. ք. Ռուսնուք Ֆիլիպէ, Վառնա

Ռուսիա » ՄՕՍԿՈՒԱ գլ. ք. Բեթրօկրատ, Ստեսա

Ռօմանիա » ՊՐՈՒՔՐԷՇ գլ. ք. Եաշ, Բէսուտէնճէ, Կալաց

Սպանիա » ՄԱՏՐԻՏ գլ. ք. Պարչիլօնա

Տանիմարքա » ԲՕԲԵՆՀԱԿ

Ֆինլանտա » ՀԵԼՍԻՆԿՅՕՐՍ

Ֆրանսա » ԲԱՐԻՉ գլ. ք. Մարսէյլ, Լիօն:

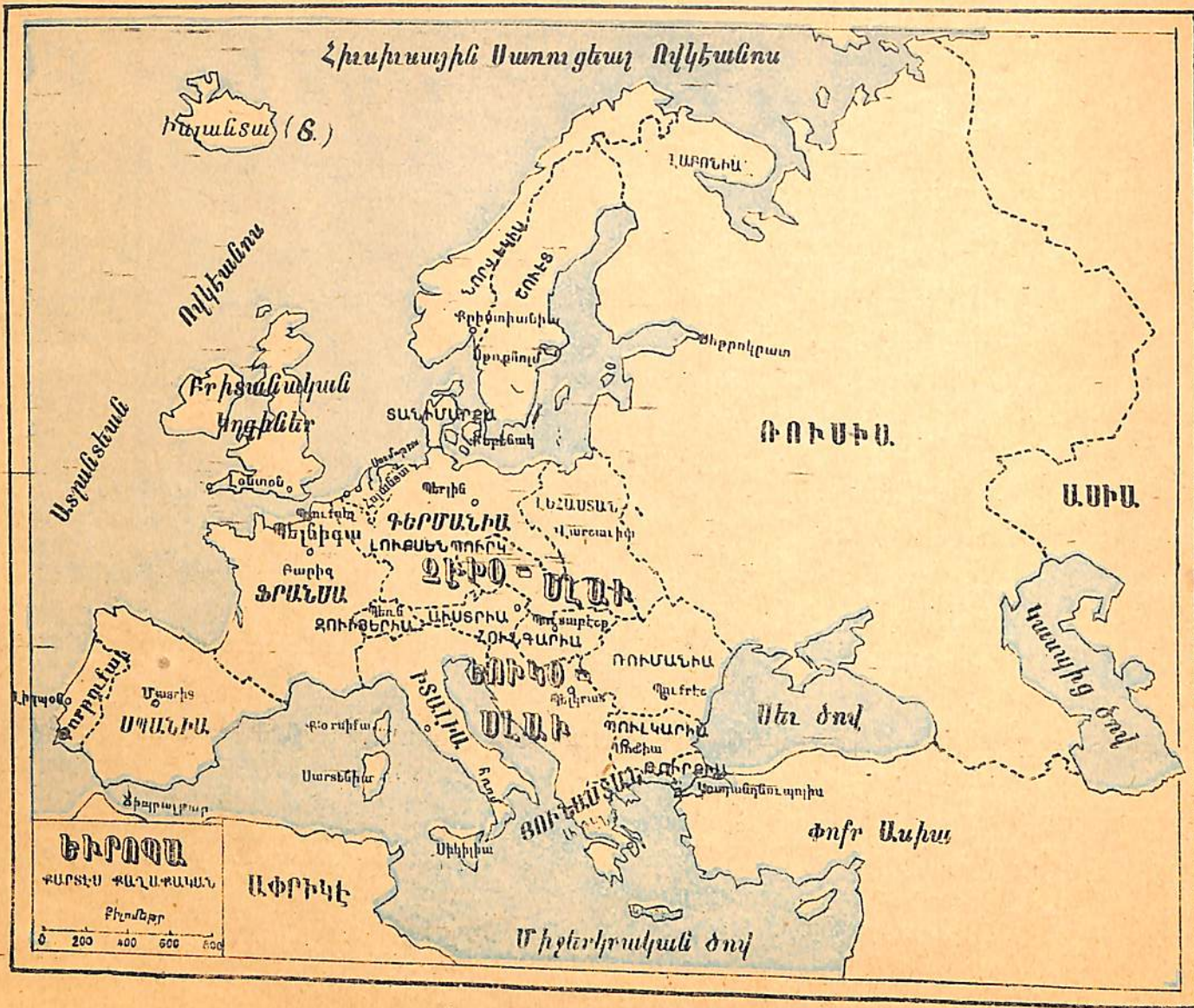
ԼՐԱՑՈՒՅԻՉ ՏՆՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Եւրոպա յառաջդիւսութեան երկիրն է. ներկայիս ջահն է աշխարհիս լուսաւորութեան. բոլոր ժողովուրդները ազատուած են և ունին իրենց անկախութիւնը: Ֆրանսա, Զուիցերիա, Գերմանիա, Բօրթուգալ եւայլն հանրապետութիւններ են:

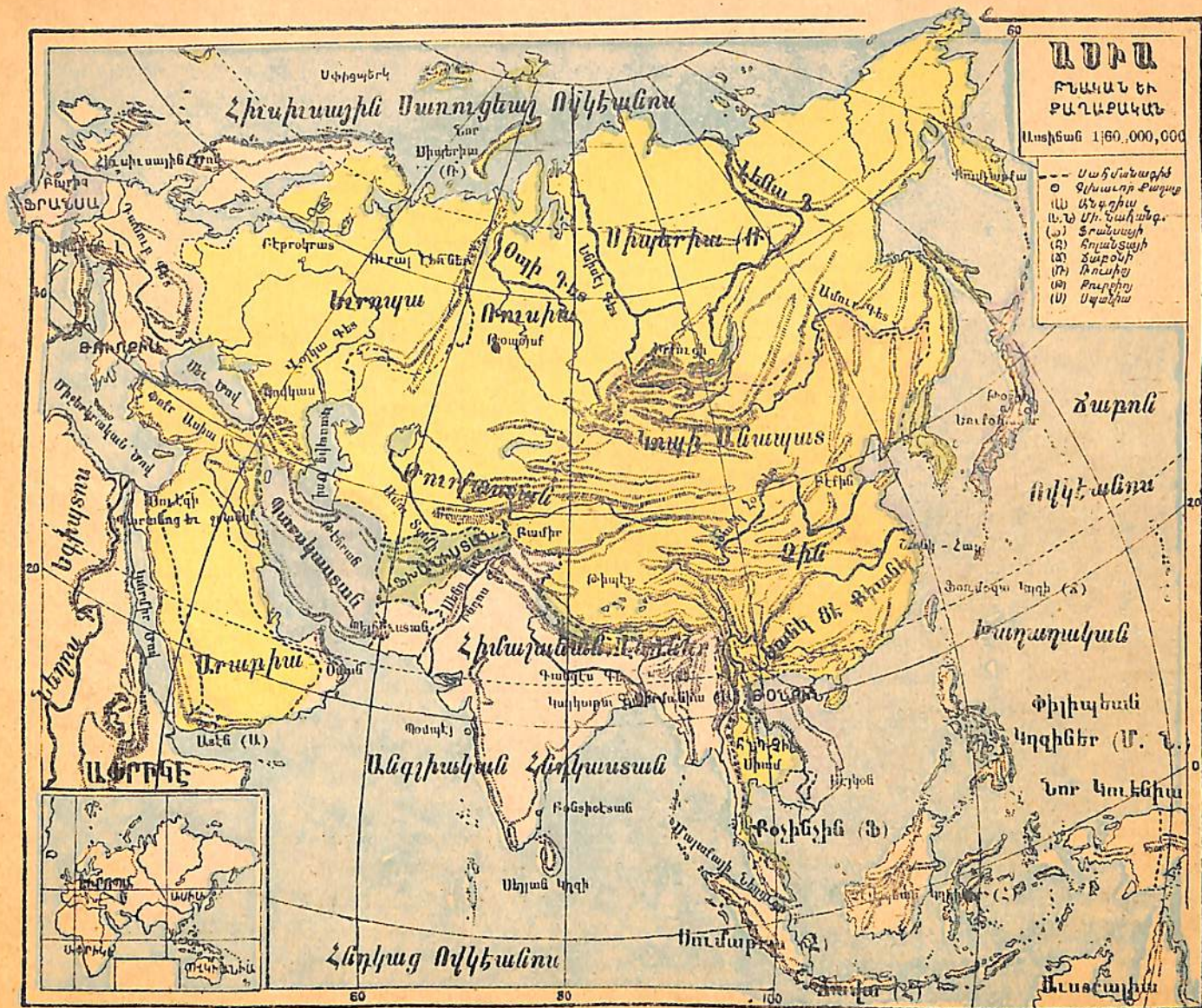
Անգլիա, Իտալիա, Հոլանտա, Պելճիքա, Տանիմարքա, Շուէտ-Նորվեգիա, Պալգանեան տէրութիւնք եւայլն սահմանադրական թագաւորութիւններ են:

Ամէն կողմ ճարտարուեստը, գիտութիւնը տարածուած են. մեքենաները նեցուկ ու ընկերն են եւրոպացիներուն, որոնք եւ մնացած աշխարհները տարածուելով անոնց տէր եղան ու կըլլան:

Հայերը ունին Ռումանիոյ և Պուլկարիոյ մէջ չատ մը եկեղեցիներ և դաղթականներ. ինչպէս Բարիդ, Լօնտոն Մանչեսթր: Սուչովա, Վիէննա և Վէնէտիկ՝ վանքեր: Հունգարիա Հայաքաղաքներ. Մարսէյլ, Բարիդ, Ժնէվ լոյս կը տեսնեն հայ թերթեր ու գիրքեր:

Հիւսիսային Սառուցեալ Ռկկէանոս

114. Ո՞րչափ անգամ աւելի մեծ է Ասիան Եւրոպայէն.

ԱՍԻԱՆ՝ Եւրոպայէն չորս անգամ աւելի մեծ է:

115. Ի՞նչ ուղկիւնոսներ կը շրջապատեն Ասիան.

ԱՍԻԱՆ կը շրջապատեն Հիւսիսային կողմէն Հիւսիսային ՍԱՌՈՒՅՏԱԼ Ովկիանոսը, Արեւելեան կողմէն ԽՍՀԱՂԱԿԱՆ Ովկիանոսը, Հարաւի կողմէն ՀՆԴԿԱՅ Ովկիանոսը, իսկ Արեւմտեան կողմն է, Միջերկրական, Սեւ ու Կասպից ծովերը:

116. Ասիայի ամէնէն մեծ լեռները որո՞նք են.

Հիմալայա լեռները:

117. Ցոյց տուէ՛ք Ասիոյ գլխաւոր գետերը.

Օպի, Լէնա, Հօանկ-Հօ, ԵԱՆԿ-Ցէ-ՔԵԱՆՔ (կապոյտ գետ) ՄէծՔՕՆԿ, ԳԱՆԳԷՍ, Ինդոս (Սինդ):

118. Ո՞րոնք են Ասիոյ գլխաւոր բաժանումները.

Ասիայի գլխաւոր բաժանումներն են 1. Սիբիրիա որ Ռուսիայի կը պատկանի:

ՉԻՆԱՍՏԱՆ Մայրաքաղաքն է Բեյիւն:

Չինի գերիշխանութեան ներքեւ են Թիպէթ, Արեւելեան Թուրքաստան, Մոնկոլիա:

ՃԱՔՕՆ մայրաքաղաքն է Թօփի, Ճաքօնի ազդեցութեան ներքեւ է Մանչուրիա. իր գերիշխանութեան ներքեւ է Գուրեա: ՀՆԴԿԱ-ՉԻՆ կը պարունակէ Յրանսական Հնդկաչիւր, Սիամը, Պիւմանիան եւ Անգլիական Հնդկաչիւր:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ Անգլիական իշխանութեան ներքեւ է. գլխաւոր քաղաքներն են Կալկաթա եւ Պոմպայ:

ԱՖԽԱՆԻՍՏԱՆ Մայրաքաղաք Քապուլ Անգլիայի ազդեցութեան ներքեւ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ Մայրաքաղաք Երեւան:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ Մայրաքաղաք Թեհրան:

ՊԵՂՈՒՃՈՒՍՏԱՆ Մ.քաղ. Քելաթ կը պատկանի Անգլիայի ԹՈՒՐԿԱՍՏԱՆ

ՊՈՒՆԱՐԱ } Ռուսիայի գերիշխանութեան ներքեւ:
ԽԻՎԱ

ԹՈՒՐԿԻԱ գլխաւոր քաղաք Գոնիա:

ԱՐԱԲԻԱ , » Սէֆէ, Ճիսսէ:

ՊԱՐՏԱԿԱՆ ՈՒԹԻՒՆ

Ընդօրինակեցէ՛ք եւ կէտերուն տեղ լեցուցէ՛ք.

1. Օպի եւ Լէնա կանցնին մէջէն: Հօանկ-հօ եւ Եանկ-ցէ-կեաւս կանցնին մէջէն: Մէյֆօնկ ի մէջ կը գտնուի: Գանգես եւ Ինդոս կը գտնուին ի մէջ:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — Ասիա, հոս կապրին ամբողջ մարդկութեան կէսէն աւելին, մեծ մասը դեղին ցեղին կը պատկանի. աշխարհիս ընդարձակ պետութիւնն է Չինաստան. աշխարհիս ամէնէն բարձր լեռն է Հիմալայա լեռնաշղթան. Հայաստանն ալ հոս է, որ մերձաւոր արեւելքի երկիր կըսուի Եւրոպայի մօտ ըլլալուն:

Հնդկաստան երթալու համար նաւերը Միջերկրական ծովէն Կարմիր ծովը կը մտնեն Սուէիշի ջրանցքէն անցնելով: Յէրաթնանտ ար Լէսէքս անունով ֆրանսացին բացաւ այս նշանաւոր ջրանցքը:

Ա Փ Ր Ի Կ Ե

119. Ափրիկէ ռըչափ անգամ մեծ է Եւրոպայէն:

Ափրիկէ Եւրոպայէն երեք անգամ աւելի մեծ է:

120. Որո՞նք են Ափրիկէի ամէնէն մեծ գետերը.

Ափրիկէի ամէնէն մեծ գետերն են, Նեղոս, Սենեկալ, Նիկէր, Գոնկո, Չաւոօ:

121. Որո՞նք են Ափրիկէի գլխաւոր բաժանումները.

Ափրիկէի գլխաւոր բաժանումներն են, Երիթրոս, մայրաքաղաքն է Գանիբէ: Սուլթանը հոս կը նստի, գլխաւոր նաւահանգիստն է Ադիսաբեր:

Մարոք, Ալճերիա, Թունուզ Ֆրանսայի կը պատկանին:

Թրիբոլի եւ Պարկա Իտալիայի կը վերաբերի:

ՀԱՊԷՇԻՍՏԱՆ կամ Երովպիա, Մայրաքաղաք Ասիս-Ապապա, ունի միահեծան թագաւոր (ըրիստոնեայ են):

Սուսան Անգլիայի կը վերաբերի.

Քոնկո մէկ մասը Ֆրանսայի եւ միւս մասը Պէլճիգայի կը պատկանի:

Լիպերիա Խափշիկներու անկախ պետութիւն մ'է Լիպերիա մայրաքաղաքով:

Սահարայի անապատը գրեթէ Եւրոպայի չափ, մեծ մասը Ֆրանսայի կը պատկանի:

Սենեկալ Ֆրանսայի կը պատկանի, ինչպէս եւ Մասա-կասկար կղզին:

Քեփ կամ Քաէք կամ Բաբելուսոյ գլուխ, Անգլիոյ կը վերաբերի, ինչպէս սահմանակից Թրանսվալ եւ Օրանձ Պօէր հանրապետութիւնները:

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Աշխարհացոյց տախտակին վրայ նայելով ամբողջացուցէք խօսքերը՝

1. Ափրիկէ քրջուած է հիւսիսէն արեւմուտէն արեւելքէն

2. պարսնոցը, Ասիան կը զատէ եւ.

3. Միջերկրական ծովուն մէջ կը քափին Ասրանսեան ովկէանոսին Հնդկաց ովկէանոսին մէջ

4. Ափրիկէի ամենէն մեծ գետն է , իսկ ամապասն է

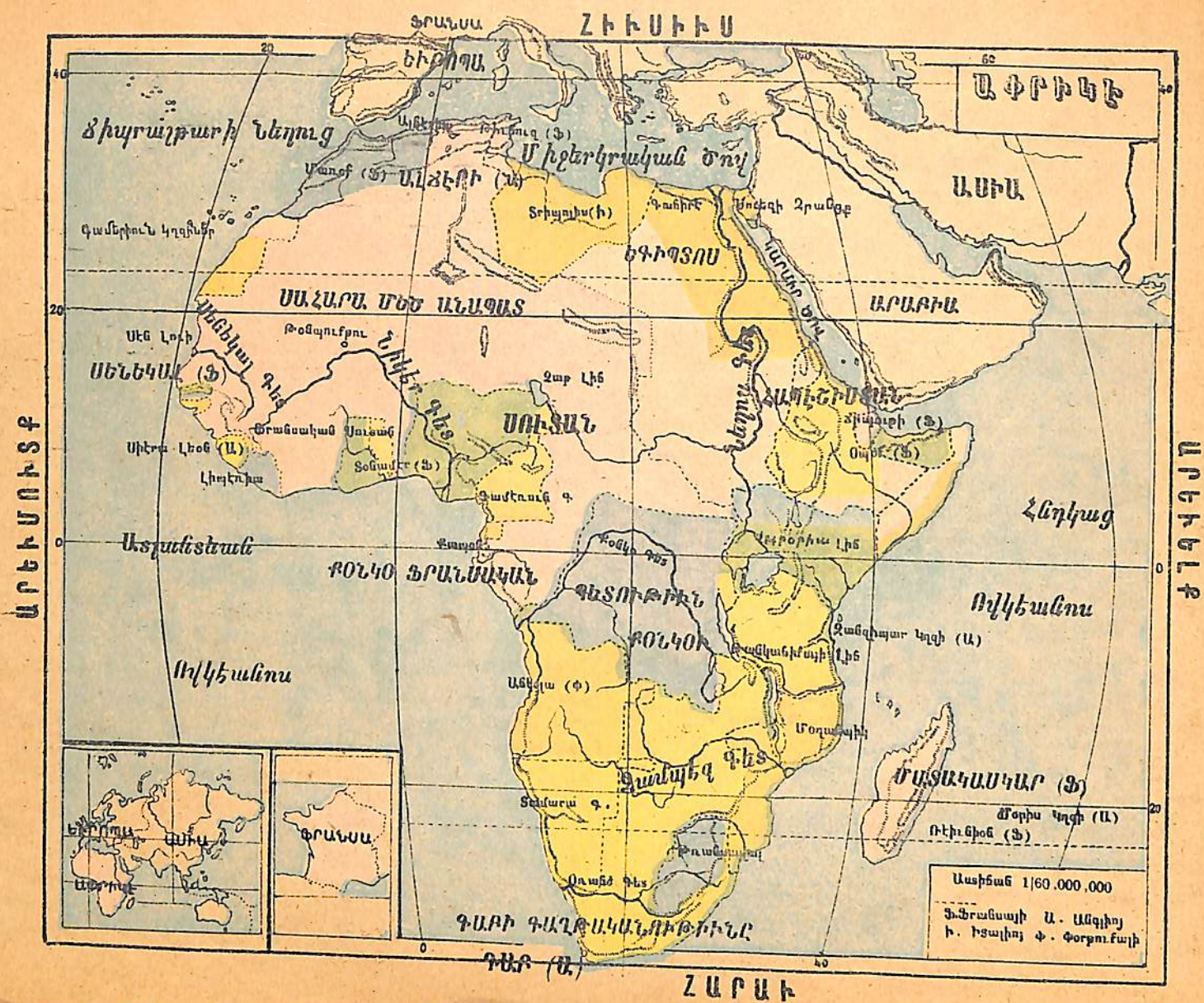
ԼՐԱՅՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Ափրիկէն այրեցեալ գօտիին ներքեւ ըլլալով, տաք է. մանաւանդ Սահարայի անապատը:

Ափրիկէն Եւրոպայէն կը բաժնուի ձիաբալթաւ նեղուցով. իսկ Ասիայէն Սուէզի ջրանցքով:

Ափրիկէն տիրապետողը սեւ ցեղն էր. իսկ այսօր գրեթէ ամբողջը Եւրոպայի տէրութիւններու կը պատկանի եւ սկսած է առաջդիմել:

Անգլիացիք կը մտածեն Ադամանդի երկրէն՝ Բարեյուսոյ գլուխէն մինչեւ Գահիրէ երկաթուղի մը շինել եւ ա՛յլ աւելի զարկ մը տալ Ափրիկէի բնականէն հարուստ արտադրութիւններուն:

Ո՞վ կրնայ հաւատալ տեսնելով ելեքդրական լոյսերով լուսազարդուած Ափրիկեան քաղաքներն՝ որոնք վայրենիներու որջեր էին երբեմն, որոնց մօտենալն իսկ կարելի չէր: Սակայն լոյսը կը հալածէ խաւարը, աշխատաբիւնը՝ երեւան կը հանէ ծածկուած գանձը, իսկ գիտութիւն կը տիրապետէ:

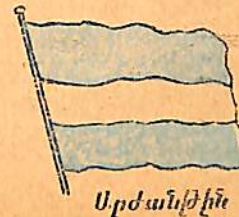
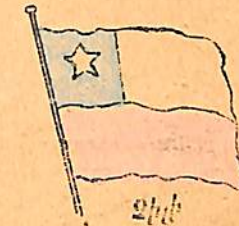
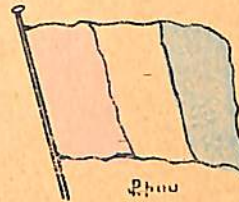
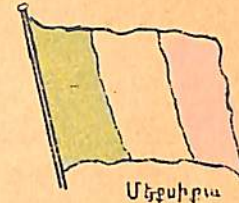
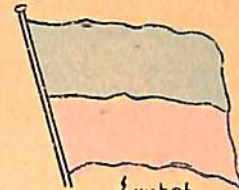

Հ.Ի.Ս.Ի.Ս.

ԱՐԵՎՈՒՏ

ՀԱՐԱԻ

Ա Մ Ե Ր Ի Կ Ա

122. Ամերիկա Եւրոպայէն ո՞րչափ անգամ աւելի մեծ է :
ԱՄԵՐԻԿԱ՝ չորս անգամ աւելի մեծ է Եւրոպայէն եւ
կորոշուի Հիւսիսային եւ Հարաւային անունով :

123. Երկու Ամերիկաներուն Արեւմտեան կողմէն ո՞ր
լեռնաշղթաները կան .

Հիւսիսային Ամերիկայի արեւմտեան կողմը կը գտնուի
Ապալաւ լեռնաշղթան : Ապալաւ լեռնաշղթան ըսուած լեռները : Հարաւային
արեւմտեան կողմը կը գտնուին Անտան լեռնաշղթաները :

124. Ամերիկայի մեծ դաշտերն ու գետերը ո՞ր կողմն են .

Մեծ դաշտերն ու մեծ գետերը Արեւելեան կողմն են :

125. Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկան ո՞ւր միացած
են իրարու .

Կեդրոնական Ամերիկայի մէջ միացած են Փանամայի
պարանոցով :

126. Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ ո՞ր մեծ գետը կայ .

Միսիսիբի աշխարհիս ամէնէն երկար նաւարկելի գետը
Միսիսիբի նահանգներու մէջ :

127. Հարաւային Ամերիկայի մէջ ո՞ր մեծ գետը կայ .

Ամազոն՝ աշխարհիս ամէնէն մեծ գետը :

128. Ամերիկայի մէջ ո՞ր գլխաւոր աշխարհները կան .

Կոկոնալանսիա Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ . մեծ մասը
սառուցապատ կղզին, որ կը վերաբերի Տանիմարգայի :

Քանադա մայրաքաղաք Օթաւա, կը վերաբերի Անգլիայի :

ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ Աշխարհիս հզօրագոյն հանրա-

պետութիւնը, աստղազարդ դրօշով, կը ներկայացնէ յիսուն
ինքնավար նահանգներու միութիւնը : Մայրաքաղաքն է
Օտաւա, գլխաւոր քաղաքներն են՝ Նիւ Եօք, Պաքը, Պիկաֆո :

Մեքսիկա մայրաքաղաք Մեքսիկո կը գտնուի կեդրոնա-
կան Ամերիկայի սահմանին մէջ Հիւսիսի կողմը :

129. Հարաւային Ամերիկայի գլխաւոր երկրները ըսէ՛ք .

ՊԱՐԱԳՈՒԻՍ, մայրաքաղաք Ռիօ-Եանէյրօ

ԱՐԺԱՆԹԻՆ » Պուէնօս-Այրէս

ԲՐԱՅԻԼ » Սանթիագօ

ԲԵՐՈՒ » Լիմա

Քոլումբիա, Կոլումբա որ կը պատկանի Ֆրանսայի, Անգ-
լիայի եւ Հոլանտայի :

ՊԱՐԱԳՈՒԻՍ.— Քարտէսին վրայ ցոյց տուէք Ամե-
րիկայի գլխաւոր աշխարհները եւ ըսէ՛ք որ կողմը կը գտնուին :

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Ամերիկայի հին բնա-
կիւնները կարմրամորթ էին, որոնք հետզհետէ սկսած են այ-
լասերիլ, իսկ մէկ մասն ալ զրկուած թափառիկ կեանքէն
ստիպուած է տեղ մը հաստատուիլ. սակայն ծուլութիւնը
ձգած է զիրենք թշուառութեան եւ գինեմոլութեան մէջ :
Մինչ օտար գաղթականներ աշխարհիս ամէն կողմէ հոն կը
վազեն ու կը հարստանան :

Հայաստանէն ալ 100 հազարէ աւելի հայեր կը գտնուին
Ամերիկա, ունին առաջնորդ, եկեղեցիներ ու դպրոցներ,
տպարան, դրատուն ու լրագիրներ. բայց հայրենիքի կարօտը
կը քաշեն, Հայ Տուրքի շինութեան կ'սպասեն վերադառ-
նալու համար : Հայերը պիտի չի մոռնան Ամերիկացիներու
մարդասիրութիւնը ու մեծ նպաստները, որ ըրին հայ որբե-
րուն եւ Հայաստանին :

ՈՎԿԻԱՆԻԱ

ՈՎԿԻԱՆԻԱ կը կոչուի խաղաղական ովկիանոսին մէջ տեսնուած մեծ ու փոքր կղզիները որ կը տեսնենք քարտէսին վրայ (տես երես 30) իսկ Արեւելեան եւ Հիւսիսի կողմը փոշենման հատիկները արշիպելագոսներ են:

Այս բազմաթիւ կղզիները կը կոչուին ԲՈՂԻ-ՆԷՉԻԱ:

Հարաւային եւ Արեւմտեան կողմը կը գտնուին մեծ կղզիներ ինչպէս Աւստրալիա որ հանրապետութիւն եղած է թէեւ Անգլիոյ կը վերաբերի:

ՄԵԼԱՆԵՉԻԱ որ ըսել է Սեւեռու կղզի տակաւին վայրենի մնացած են բնակիչները:

Եւրոպացիները Ովկիանիան ձեռք անցուցած են ըսելով բնիկներուն թէ կամ պէտք է կրթուին կամ պէտք է կորսուին:

Ովկիանիա կղզիներու բերքերն են Սուրճ, Ծաքարեղէգ, Ծխախոտ, Բամպակ, Պղպեղ, Հնդկոյգ, Պանան եւայլն:

Ովկիանիայի կղզիներու մէջ կան գեղեցիկ թռչուններ ֆնարահաւ, սեւ կարապ եւայլն:

ԳԻՏԵԼԻՔ.— Աւստրալիա վերջի պատերազմին տուաւ Մայր Հայրենիքին Անգլիոյ քաջ զինւորներ, գոց տուփերով դրկեց մեծաքանակ միս եւ այլ ուտելիք:

Վայրենի բնիկներուն յաջորդած էին աշխատասէր Եւրոպացիներ, Անգլիացիներ. երանի թէ հայերն ալ նոյն բաղդը ունենային:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

130. Ո՞րն է մեր հայրենիքը.

Մեր հայրենիքն է Հայաստան:

131. Հայաստան ինչո՞ւ կ'ըսուի մեր հայրենիքը.

Հայաստան մեր հայրենիքը կըսուի, որովհետեւ մեր հայրերու երկիրն ու ծննդավայրն է. մեր նախնիք շինած են գիւղեր, քաղաքներ, կանգնած են հոյակապ շէնքեր, վանքեր ու եկեղեցիներ ու հազարաւոր տարիներ կառավարած:

132. Ի՞նչ է ամէն մէկուն պարտքը հայրենիքին.

Ամէն մէկու պարտքն է սիրել եւ պաշտպանել հայրենիքը:

133. Հայ մը ի՞նչ կզգայ իր հայրենիքին՝ Հայաստանի նկատմամբ.

Բարի եւ ազնիւ հայը կը սիրէ Հայաստանը, կուտայ իրեն ինչք ու կեանք. կը նուիրուի անոր ազատութեան եւ յառաջադիմութեան:

134. Ի՞նչ կը նշանակէ հայ դրօշը.

Հայ դրօշը նշանակ է Մայր Հայաստանի՝ որու ներքեւ պէտք է միանան բոլոր իր զաւակները՝ հայերը եւ անոր պատիւը բարձր բռնեն:

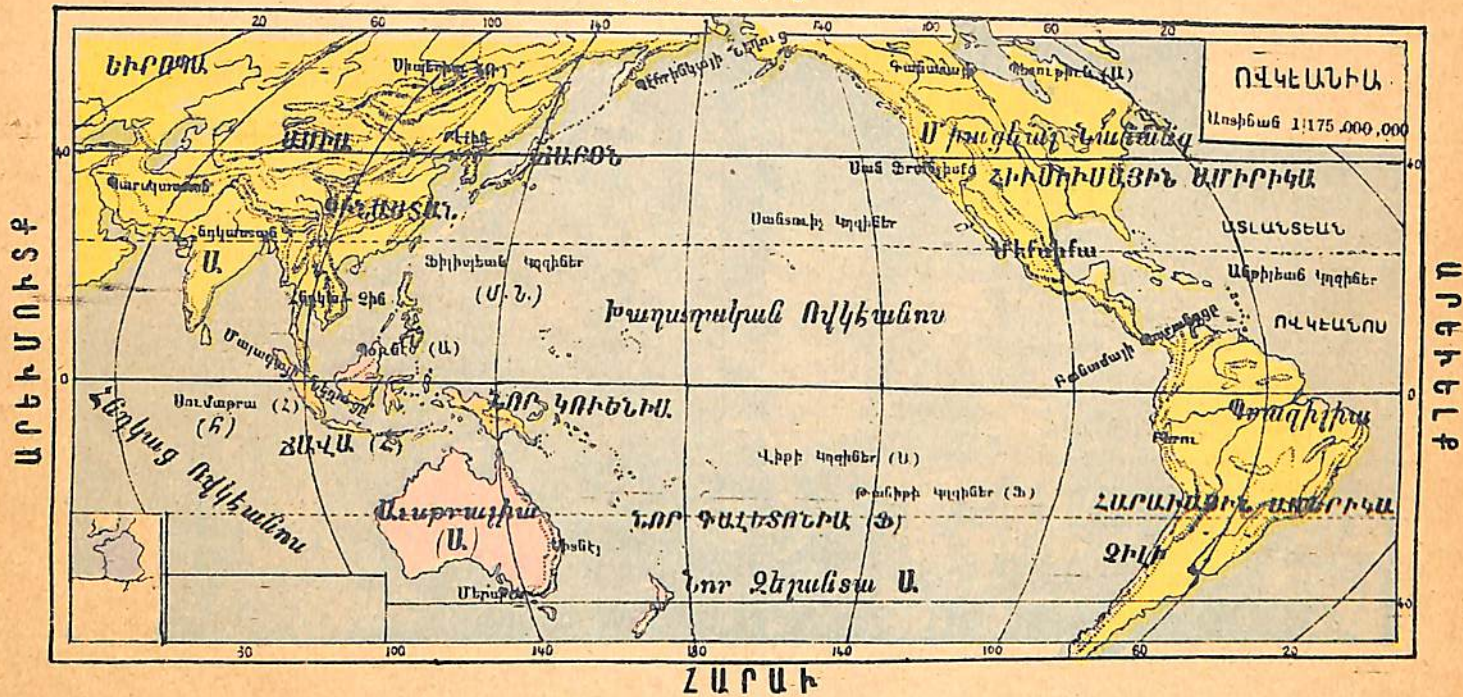
135. Ո՞ր ծովերը կը թրջեն Հայաստանը.

Հայաստանը ցամաքային երկիր մ'է, բայց Սեւ ծովի եւ Միջերկրական ծովի միջոցով կը հաղորդակցի աշխարհի:

136. Հայաստանի սահմանակից ո՞ր երկիրները կը գտնուին.

Հայաստանի սահմանակից երկիրներն են, Վրաստան,

—Z t t U t t U

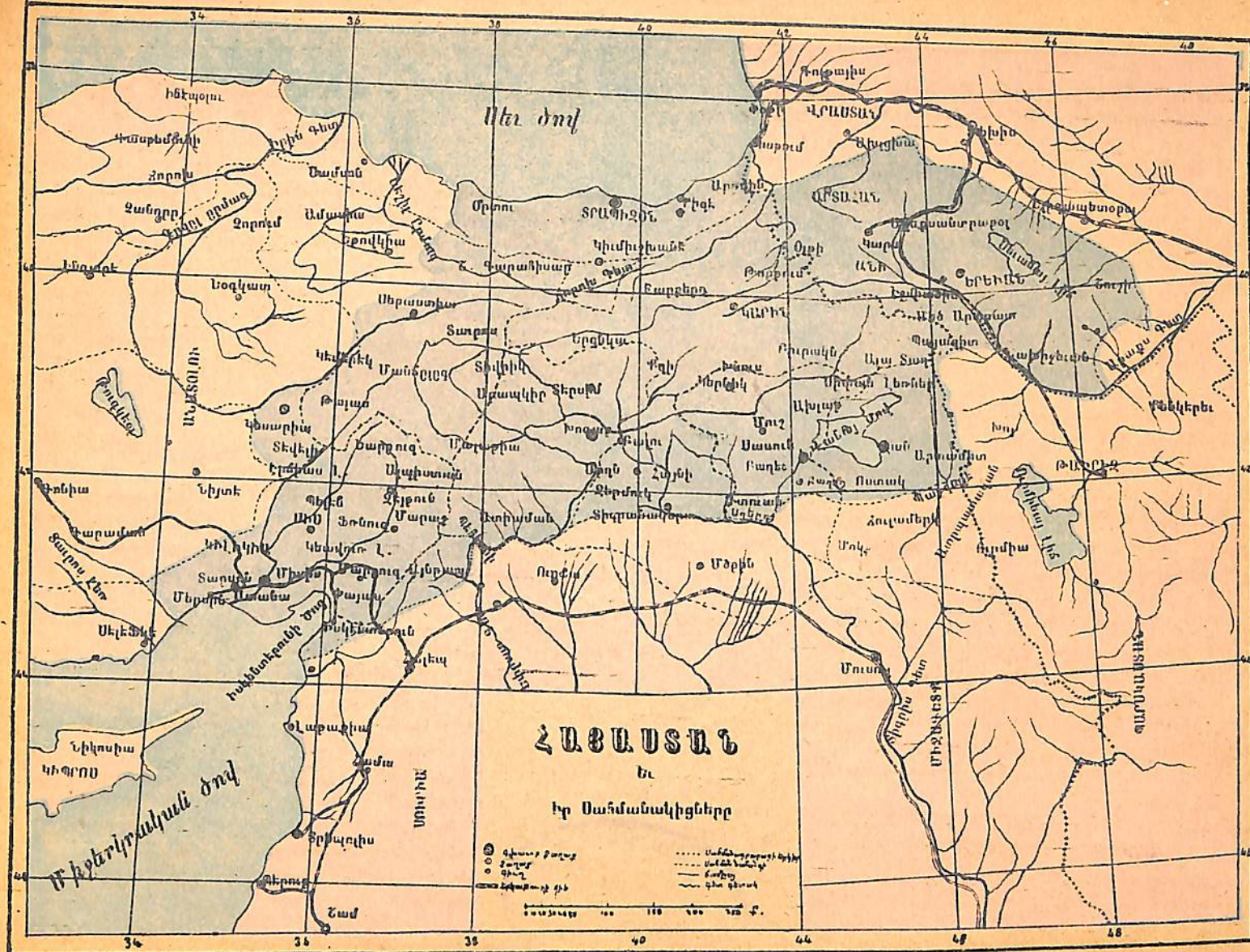

ՈՎԿԻԱՆԻԱ

— Ո՞րն է Ովկիանիայի ամենէն մեծ կղզին,
ԱԿՄՏՄԱԼԻԱ, Ովկիանիայի ամենէն մեծ կղզին է,
որ Անգլիայի կը վերաբերի, բայց Ինքնապար է:

— Ո՞րն է Աւստրալիայի դիտարար քաղաքները:
Գլխավոր քաղաքներն են Մեկվոմբոն եւ ՍիՏնէյ:

— Որոնք են միւս կարեւոր կղզիները.
Միւս կարեւոր կղզիներն են, ՍՈՒՄԱԹՐԱ եւ
ՃԱՎԱ, որ կը վերաբերին Հոլանտայի. իսկ
ՓԻԼԻՊԵԱՆ կղզիները՝ Միացեալ Նահանգներուն.
ՆՈՐ ԿՈՒԵՆԻԱ՝ Հոլանտայի եւ Սնգալի.
ՆՈՐ ԶԵԼԱՆԾԱ՝ Անգլիայի.
ՆՈՐ ՔԱԼէՏՈՆԻԱ եւ ԹԱՂԻԹԻ, ուր Կաքսարուն
Ֆրանսացի քաղաքական ծանր յանձաւորները:

Ատրպէյճան, Պարսկաստան, Թուրքիա եւայլն.

137. Հայաստան Ինչ լեռներ ունի, և ամէնէն բարձրը որն է.

Հայաստան ունի բազմաթիւ լեռներ, նշանաւոր են Արագած, Սիւան, Նպատ լեռները, ինչպէս եւ Մասիս կամ Արարատ որ ամէնէն բարձր լեռն է:

138. Հայաստանի մեծ լիճերը որոնք են.

Հայաստանի մեծ լիճերն են, Սեւանի, Ռւմիայի եւ Վանի լիճերը: Վանի լիճը իր մեծութեան համար կըսուի նաեւ Վանի ծով:

139. Ինչ դաշտեր կան Հայաստանի մէջ.

Շատ դաշտեր կան՝ որոնցմէ նշանաւոր են Արարատի, Շիրակի, Կարինի եւ Մուշի դաշտերը:

140. Ինչ գետեր ունի Հայաստան.

Հայաստան ունի եփրատ, Տիգրիս, Արաքս, Ճորոխ մեծ գետեր եւ բազմաթիւ փոականեր ու առուներ:

141. Հայաստանի մայրաքաղաքը որն է.

Հայաստանի մայրաքաղաք որոշուած էր Կարին, պարսպապատ քաղաքը, որ ծաղկած վաճառականութիւն ունի եւ նշանաւոր շէնքեր:

142. Արդի մայրաքաղաքը որն է.

Երեւան, առժամայ մայրաքաղաքն է, որ շրջապատուած պարուէզներով գեղեցիկ քաղաք մ'է:

143. Հայաստանի գլխաւոր քաղաքները որոնք են.

Ս. Էջմիածին, ուր կը նստի ընդհանուր հայոց վեհափառ կաթողիկոսը: Էջմիածնի տաճարը, ճեմարանը ու ձեռագիրներու թանգարանը հռչակաւոր են:

Աղեփանդաւոր, վաճառաշահ քաղաքը, նշանաւոր իր որքանոցներով:

144. Ուրիշ որ քաղաքները որոշուած են Հայաստանի.

Վան՝ համանուն լիճին եզերքը շինուած բերդաքաղաք մ'է: Բերդին վրայ կըրելին Բեւեռագիրք: Վան հոգեպետը է իր այգեստաններով եւ մօտակայ վանքերով:

Բաղէ, վաճառաշահ քաղաքը իր գեղեցիկ դիրքով:

Մուշ, ունի բարձրաբերձ լեռներ, ընդարձակ դաշտ, Մուշի մօտ Ս. Կարապետի վանքը, ուր թաղուած են Մամիկոնեան զօրավարներ եւ Առաքելոց վանքը ուր կը հանգչին մեր նախնի նշանաւոր մատենագիրներու նշխարները:

145. Ինչ է Ազգային տունը.

Ազգային տուն կըսուի այն տեղը ուր ցրուած ազգի մը անհատները կը հաւաքուին մինչեւ իրենց հայրենիքի վերակազմութիւնը, հոգատար պետութեան մը խնամքին ներքեւ:

146. Ո՞րն է Մեր Ազգային տունը.

Մեր Ազգային տունը ինչպէս եւ անոր հոգատարը պիտի որոշէ Ազգերու Միութեան Ժողովը:

147. Ինչ պէտք է Հայաստանի առաջդիմութեան և զարգացման համար.

Միաբանական հոգի, պարտաւորիչ կըթուիւն եւ ընդհանուր ներգաղթ:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Հայաստան ունի ամէն տեսակ կլիմայ, գետեզերք և լճափներ, լեռներ, ձորեր ու դաշտեր: Ներգաղթի պատրաստուող հայը նկատի պիտի ունենայ, նախ՝ իր բնակութեան տեղին օդը աւ դիրքը, որ այլեւս չը փնտռէ իր ծնած օտար միջավայրը:

Հայաստան ունի գետեր ու լիճեր, բերրի հող, հարուստ հանքեր. մաքուր օդ և անուշ ջուր, կուղէ որ մեր սիրտերն ալ ըլլան անկեղծ, մեր խօսուածքը սիրալիր, մեր աշխատանքը յարստեւ:

Հայաստան յիշատակներով լեցուն կոյս երկիր մ'է, հոն շատ դործ կայ, իսկ գործող շատ քիչ, դիմենք մեր մայր հայրենիքին, Հայաստանին՝ որ իր դանձերը ու հարստութիւնը ծածկեր ու պահեր էր իր զաւակներուն՝ մեզի համար:

Յիշ, երթանք համբուրենք զինքը, շնորհաւորենք իր ազատութիւնը և ըսենք Մայր Հայաստան, դու ես մեր եղանկաւորները, մեր ազգային պաշիւր, քեզի համար պիտի նուիրենք մըր կեանքը:

Վ. Յ. Մ.

7226

000 33 91

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0003391

